

UNIVERZITA KARLOVA

Právnická fakulta

Lukáš Pelcman

**Soutěžněprávní aspekty technické standardizace,
užívání a ochrany práv duševního vlastnictví**

Diplomová práce

Vedoucí diplomové práce: doc. JUDr. Václav Šmejkal, Ph.D.

Katedra: Katedra evropského práva

Datum vypracování práce (uzavření rukopisu): 17. 10. 2018

Prohlašuji, že jsem předkládanou diplomovou práci vypracoval samostatně, že všechny použité zdroje byly řádně uvedeny a že práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

Dále prohlašuji, že vlastní text této práce včetně poznámek pod čarou má **157 671** znaků včetně mezer.

Lukáš Pelcman

V Praze dne 17. 10. 2018

Rád bych zde poděkoval panu doc. JUDr. Václavu Šmejkalovi, Ph.D., vedoucímu mé diplomové práce, za jeho ochotu, vstřícnost, cenné rady a připomínky při psaní předkládané závěrečné práce.

Obsah

Úvod.....	1
1. Technické standardy.....	5
1.1 Přijetí standardu <i>de iure</i> , standardizační organizace a konsorcia.....	8
1.2 Soutěžněprávní aspekty přijímání standardů.....	10
1.3 Dílčí shrnutí.....	15
2. FRAND závazky	17
2.1 Vymezení obsahu FRAND závazku	19
2.2 Povaha a vymahatelnost FRAND závazků	21
2.3 Porušení FRAND závazku	22
2.4 Nevyrábějící subjekty a FRAND závazek.....	32
2.5 Dílčí shrnutí.....	35
3. Implementace standardu, užívání a převody práv duševního vlastnictví.....	38
3.1 Bloková výjimka pro kategorie dohod o převodu technologií.....	39
3.2 Specifika soutěžněprávní regulace užívání práv duševního vlastnictví v rámci některých zvláštních typů dohod.....	41
3.3 Patentové pooly	47
3.4 Dílčí shrnutí.....	51
Závěr.....	54
Seznam zkratk	i
Seznam použitých zdrojů	ii
Abstrakt	x
Abstract	xii

Úvod

Předkládaná práce se v nejobecnější rovině zabývá vztahem mezi právem duševního vlastnictví a právem na ochranu hospodářské soutěže (soutěžním právem). Duševní vlastnictví, na straně jedné, představuje mimo jiné nástroj ochrany investic a zachování tržní exkluzivity pro své vlastníky.¹ Soutěžní právo, na straně druhé, cílí na zachování volné soutěže tržních subjektů. Zájmy sledované v rámci obou uvedených odvětví lze proto do značné míry považovat za protichůdné, byť v obou případech je jejich společným cílem podpora inovací, blahobyt spotřebitelů a účelné rozdělování zdrojů.² Účinná hospodářská soutěž na trzích přispívá k naplnění těchto cílů tím, že motivuje jednotlivé podniky k inovacím a zdokonalování svých výrobků a výrobních postupů, aby obstály v konkurenčním prostředí. Právo duševního vlastnictví obdobně podporuje hospodářskou soutěž tím, že poskytuje pobídky k investicím do výzkumu a vývoje výměnou za časově omezené výhradní postavení na trhu.³ Nejsou to proto primárně cíle práva duševního vlastnictví a soutěžního práva, které stojí proti sobě. Obě odvětví nicméně k dosažení stejných cílů užívají odlišných nástrojů. Do konfliktu s pravidly hospodářské soutěže se tak může právo duševního vlastnictví dostat nikoli z titulu své samotné existence, ale toliko zprostředkovaně v návaznosti na způsob výkonu některých subjektivních práv, které právo duševního vlastnictví svým vlastníkům přiznává – tyto se povětšinou týkají jejich užívání nebo ochrany.

Významným ohniskem takových střetů mezi oběma odvětvími je oblast technické standardizace, tj. proces přijímání tzv. technických standardů.⁴ Právo duševního vlastnictví

¹ Pojem duševního vlastnictví je definován na mezinárodní úrovni zejm. mezinárodními smlouvami. Tak např. dle čl. 2 Úmluvy o zřízení Světové organizace duševního vlastnictví (WIPO) se duševním vlastnictvím rozumí především práva k literárním, uměleckým a vědeckým dílům (tj. souhrnně k autorským dílům), k výkonům výkonných umělců, ke zvukovým záznamům a k rozhlasovému vysílání (tj. souhrnně k právům souvisejícím s právem autorským), k vynálezům ze všech oblastí lidské činnosti, k vědeckým objevům, k průmyslovým vzorům a modelům, k továrním, obchodním známkám a známkám služeb, jakož i k obchodním jménům a obchodním názvům, a rovněž i práva na ochranu proti nekalé soutěži a všechna ostatní práva vztahující se k duševní činnosti v oblasti průmyslové, vědecké, literární a umělecké. Obdobně vymezuje pojem duševního vlastnictví rovněž Dohoda o obchodních aspektech práv k duševnímu vlastnictví (TRIPS), která tvoří přílohu Dohody o zřízení Světové obchodní organizace (WTO). Dohoda TRIPS navíc nad rámec kategorií uvedených v Úmluvě WIPO jako práva duševního vlastnictví výslovně uvádí chráněná zeměpisná označení, topografie integrovaných obvodů a rovněž nezveřejněné informace (obchodní tajemství).

² Sdělení Komise 2011/C 11/01 ze dne 14.1.2011 Pokyny k použitelnosti článku 101 Smlouvy o fungování Evropské unie na dohody o horizontální spolupráci [2011] OJ C11/1, bod 269; Sdělení Komise 2014/C 89/03 ze dne 28.3.2014 Pokyny k použitelnosti článku 101 Smlouvy o fungování Evropské unie na dohody o převodu technologií [2014] OJ C89/3, bod 7

³ Ibid.

⁴ V českém překladu se pro anglické označení „technical standards“ užívá překlad „technické normy“, a pro anglické „standards setting organizations“ pak „normalizační organizace“. Pro tyto anglické pojmy bude nicméně z důvodu subjektivního přesvědčení autora o větší vhodnosti v textu této práce užíváno překladu „technické standardy“ a „standardizační organizace“.

zaujímá v tomto procesu klíčovou roli, neboť v důsledku vzniku technických standardů v mnoha případech následně nabývá na významu díky své faktické nepostradatelnosti pro účely implementace standardu. Právě z toho důvodu představuje technická standardizace proces s významnými dopady na hospodářskou soutěž, a proto vzbuzuje zájem a současně i obavy soutěžních orgánů a soudů.

Kromě toho samotné užívání práv duševního vlastnictví, ať už přímo v rámci standardizačního procesu nebo v návaznosti na něj, sice může být z perspektivy práva duševního vlastnictví zcela v souladu se zákonem či unijní legislativou, přesto však může představovat zásadní problém pro hospodářskou soutěž. Konfliktní situace mezi právem duševního vlastnictví a soutěžním právem tak může nastat i pokud vlastník práva duševního vlastnictví nezbytného pro konkrétní standard získá v důsledku této nezbytnosti zároveň faktickou kontrolu nad používáním daného standardu. V takovém případě může vlastník i jinak oprávněným nakládáním s příslušným právem duševního vlastnictví, např. odmítnutím udělit licenci jinému podniku nebo uplatněním soudní ochrany svého práva, narušit hospodářskou soutěž tím, že znemožní ostatním tržním subjektům přístup k technickému standardu a tím pádem vyloučí soutěž na souvisejících trzích.⁵

Negativní důsledky z pohledu soutěžního práva však mohou mít i další způsoby užívání práv duševního vlastnictví, zejm. jejich licencování nebo úplné převody na další subjekty.⁶ V obou případech jde totiž o dohodu mezi dvěma či více stranami, která s ohledem na konkrétní okolnosti a s ohledem na své znění, může představovat určitý problém, pokud jejím „*účelem nebo důsledkem je vyloučení, omezení nebo narušení hospodářské soutěže na vnitřním trhu*“.⁷ K licencování a převodům práv duševního vlastnictví dochází v kontextu technické standardizace zejména v souvislosti s implementací konkrétního standardu, tj. například v rámci výroby produktů kompatibilních s přijatým standardem nebo v rámci společného výzkumu a vývoje technologie, která teprve bude za technický standard přijata. V obou uvedených případech jsou licence udílány a převody duševního vlastnictví prováděny za účelem dosažení určitého cíle, kterým je buď výroba finálního výrobku nebo vývoj technologie. Samotná licence či převod je proto v těchto případech pouze nástrojem k dosažení uvedených cílů, přičemž primární zdroj příjmů představuje pro jednotlivé subjekty až jejich samotná realizace. Převody práv duševního vlastnictví nebo licence

⁵ Pokyny k použitelnosti čl. 101 SFEU na horizontální dohody (n 2), bod 269

⁶ Zejm. u práv k průmyslovému vlastnictví; u autorských děl a práv souvisejících je možné jejich úplný převod na třetí osobu realizovat jen v určitých evropských jurisdikcích, které to umožňují. Na unijní úrovni chybí obecná a komplexní úprava ochrany autorských děl a práv souvisejících, unijní legislativa upravuje toliko některé vybrané autorskoprávní aspekty. Je proto z velké části na jednotlivých členských státech, aby upravily to, co jde nad rámec unijní úpravy – otázka nakládání s autorskými díly patří do této kategorie.

⁷ Konsolidované znění Smlouvy o fungování Evropské unie [2012] OJ C 326/12 (SFEU), čl. 101(1)

nicméně mohou rovněž představovat i cíl sám o sobě a zároveň i primární zdroj příjmů. Bude tomu tak zejm. u takových subjektů, které se na rozdíl od výrobních podniků aktivně neúčastní hospodářské soutěže výrobou vlastních výrobků a na rozdíl od výzkumných středisek a univerzit neprovádí žádný vlastní výzkum a vývoj. Jejich předmětem činnosti je zejm. správa portfolií duševního vlastnictví, jejich shromažďování a v neposlední řadě také jejich kapitalizace, která může spočívat v licencování, převodech nebo vymáhání vůči porušovatelům.⁸

Předkládaná práce se zabývá všemi výše nastíněnými oblastmi vzájemného průniku práva duševního vlastnictví se soutěžním právem, zejm. ve vztahu ke standardům z oblasti informačních a komunikačních technologií, identifikuje právní problémy související s touto problematikou a ve vztahu k nim analyzuje postoj Komise a Soudního dvora Evropské unie (SDEU). Kapitola 1 tvoří výklad obecně věnovaný technickým standardům, jejich zevrubné analýze, členění a procesu technické standardizace, včetně rozboru souvisejících soutěžněprávních aspektů, zejm. s ohledem na možné dopady na hospodářskou soutěž ve vztahu k čl. 101(1) SFEU. Kapitola 2 se věnuje problematice FRAND závazků – blíže analyzuje jejich definici, právní povahu a vymahatelnost, a referuje o navazujících otázkách spojených s jejich porušováním zejm. ve vztahu k čl. 102 SFEU. V kapitole 3 je představen právní režim aplikovaný na licence a převody práv duševního vlastnictví v návaznosti na standardizační proces. Analýza tohoto právního rámce je následně rozšířena i na fenomén sdílení práv duševního vlastnictví v tzv. patentových poolech, tj. platformách pro souhrnné nakládání s větším množstvím jednotlivých práv duševního vlastnictví.

Cílem předkládané práce je v kontextu představované problematiky zmapovat stav soutěžněprávní regulace poměrů vyplývajících z práva duševního vlastnictví, resp. popsat na pozadí technické standardizace vztah práva duševního vlastnictví a soutěžního práva, a to zejména s ohledem na právní jistotu a na specifika činnosti jednotlivých typů tržních subjektů, tj. vyrábějících podniků, výzkumných pracovišť a ostatních nevyrábějících subjektů. Je totiž zřejmé, že vlastníci duševního vlastnictví budou oprávněně očekávat, že do výkonu jejich subjektivních práv bude zasahováno pouze minimálně. Nabízí se proto otázka, zda omezení přijatá z důvodu ochrany hospodářské soutěže nejsou nahodilá, a naopak, zda jsou uskutečňována s potřebnou mírou právní jistoty a na základě jasného právního rámce tak, aby vlastník duševního vlastnictví dopředu znal důvody a situace, kdy k omezení jeho subjektivních práv dojde. Co se týče specifík činnosti jednotlivých tržních subjektů, je třeba připustit, že soutěžněprávní regulace může být

⁸ Nikolaus Thumm, Garry Gabison (Joint Research Centre), 'Patent Assertion Entities in Europe: Their impact on innovation and knowledge transfer in ICT markets' (2016) Europe Economics EUR 28145, str. 15

v tomto ohledu uplatňována na jednotlivé typy subjektů rozdílně, a to z důvodu různé míry prospěšnosti nebo nebezpečnosti dopadů jejich činnosti na hospodářskou soutěž. Tak například výroba finálních výrobků v případě vyrábějících podniků či společný výzkum a vývoj u výzkumných středisek či univerzit mohou mít odlišný dopad na hospodářskou soutěž (ať už pozitivní či negativní) než prostá kapitalizace duševního vlastnictví u ostatních nevýrobních subjektů. Cílem předkládané práce je proto v tomto ohledu posoudit, zda soutěžněprávní regulace užívání a ochrany práv duševního vlastnictví přistupuje ke všem tržním subjektům stejně bez ohledu na obsah jejich činnosti nebo zda mezi nimi dělá rozdíl, popř. z jakého důvodu.

Pro úplnost je třeba doplnit, že některými tématy zpracovanými v předkládané práci se její autor do jisté míry zabýval již dříve ve své práci v rámci VIII. ročníku Studentské vědecké a odborné činnosti. Předkládaná práce v tomto ohledu na autorovu dřívější práci tematicky navazuje, dále ji rozšiřuje a představuje další vyústění autorova dlouhotrvajícího zájmu o tuto problematiku.

Předkládaná práce vychází předně z pramenů primárního a sekundárního práva Evropské unie a z rozhodnutí SDEU a Komise. Kromě toho jsou jako prameny použity rovněž pokyny a sdělení Komise (*soft-law*), odborné monografie, editované publikace, články z odborných časopisů a on-line zdroje uvedené v seznamu pramenů na konci této práce.

Použitou metodou pro rozbor zkoumané problematiky je především deskripce a analýza s prvky komparace. Na prvotní rozbor navazuje syntéza analyzovaných částí do dílčích poznatků a konečných závěrů.

1. Technické standardy

Bez ohledu na detailní technické či ekonomické aspekty této problematiky, jejichž podrobnější rozbor není předmětem předkládané práce, lze obecně za standard považovat určité technologické řešení uznávané v rámci jednoho odvětví větším množstvím ekonomických subjektů. Jinými slovy, jde o soubor jednotných požadavků (technickou specifikaci) na charakteristiku určitých produktů, komponent, materiálů, systémů či služeb, nebo rovněž o jednotnou úpravu zvláštního postupu.⁹ S ohledem na jejich povahu je možné rozlišovat např. mezi standardy výrobovými (resp. takovými, které stanovují minimální kvalitu nebo úroveň bezpečnosti výrobků), standardy infrastrukturálními a standardy upravujícími technologická rozhraní nebo standardy procedurálními.¹⁰ Konkrétními příklady technických standardů v oblasti informačních a komunikačních technologií a elektronických telekomunikací jsou např. technologie GSM, GPRS, UMTS, LTE, nebo rozhraní pro bezdrátový přenos dat 802.11b/g/n (WIFI), DVB-T, standard H.264 pro kompresi videa, USB a mnoho dalších.

V dnešní globální ekonomice, kdy dochází k propojování jednotlivých technologických řešení do větších celků, které následně často vytváří celé platformy (např. sociální sítě typu Facebook a Twitter, nebo obecně operační systémy jako je Windows, Android, iOS, atd.), je kladen stále větší důraz na to, aby tyto platformy, jak ve vztahu k dalším výrobkům, tak ve vztahu k sobě navzájem, vykazovaly jistou provázanost a interoperabilitu,¹¹ která přispívá ke zvýšení uživatelského komfortu.¹² Technické standardy, zejm. ty z kategorie upravující jednotlivá komunikační rozhraní, pak velmi často právě potřebnou interoperabilitu a provázanost mezi jednotlivými platformami a výrobky zajišťují.

Díky interoperabilitě výrobků a technologických řešení navzájem, může uživatel užívat např. svůj chytrý telefon ke komunikaci s ostatními uživateli prostřednictvím jedné sítě, aniž by byl nucen vybírat z mnoha dostupných řešení vždy s ohledem na to, které z nich používá osoba,

⁹ Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1025/2012 ze dne 25.10.2012 o evropské normalizaci [2012] OJ L316/12, čl. 1(1); Komise, 'Intellectual Property Rights and Standardization (Communication from the European Commission)' COM(92)445 final, dostupné na: <<http://aei.pitt.edu/1222/1/1222.pdf>> navštíveno dne 14.6.2018; Komise, 'Standard Essential Patents (Occasional discussion papers by the Competition policy brief DG of the European Commission)' Issue 8/2014, dostupné na: <http://ec.europa.eu/competition/publications/cpb/2014/008_en.pdf> navštíveno dne 14.6.2018;

¹⁰ Björn Lundqvist, 'Competition law as the limit to standard-setting' in Josef Drexler a Fabiana di Porto (eds), *Competition Law as Regulation* (Edward Elgar Publishing Limited 2015), str. 268

¹¹ Schopnost jednotlivých výrobků a platform vzájemně komunikace a kompatibility. Ovšem význam tohoto pojmu se může v závislosti na odvětví mírně lišit – viz Björn Lundqvist, *Standardization under EU Competition Rules and US Antitrust Laws: The Rise and Limits of Self-Regulation* (Edward Elgar Publishing Limited 2014), str. 37

¹² Václav Šmejkal, *Soutěžní politika a právo Evropské unie 1950-2015. Vývoj, mezníky, tendence a komentované dokumenty* (Leges 2015), str. 242

se kterou si uživatel přeje komunikovat (resp. které využívá výrobek vlastněný touto osobou). Kdyby neexistovalo standardizované rozhraní pro komunikaci mobilních telefonů (GSM) a každý výrobce mobilních telefonů by komunikaci mezi uživateli svých výrobků zprostředkoval skrze vlastní technologii, vedlo by to k tomu, že vlastníci mobilních telefonů od různých výrobců by spolu vzájemně nemohli komunikovat a pokud by si to přáli, každý by musel vlastnit hned několik mobilních telefonů, mezi kterými by byl nucen volit pokaždé, kdy by chtěl kontaktovat druhou stranu.¹³ Takový stav nepochybně nelze považovat za uživatelsky přívětivý a ani za efektivní.

Právě uživatelský komfort spojený s tím, že je možné používat jeden výrobek pro širokou škálu úkolů, a do značné míry i efektivita plynoucí z existence jednoho standardizovaného technologického řešení, proto v mnoha případech vede k „přirozenému výběru“ jedné technologie, která skrze narůstající počet svých příznivců nabude na popularitě do takové míry, že se stane v určitém odvětví *de facto* standardem.¹⁴

V případě výše uvedeného příkladu s mobilními telefony bez jednotného komunikačního rozhraní, by tak pravděpodobně mohlo dříve či později dojít k ovládnutí příslušného relevantního trhu jedním z výrobců, jehož rozhraní pro komunikaci mezi mobilními telefony navzájem by bylo způsobilé následně vytlačit ostatní konkurenci. Vlastník vítězné technologie tak v důsledku toho získá monopolní postavení v dílčí části segmentu mobilních bezdrátových komunikací. Na různých trzích k samovolnému vzniku *de facto* standardů výše popsaným způsobem běžně dochází v rámci mediálně vděčných „válek o standard“ – viz např. případy VHS vs. Betamax nebo HD DVD vs. Blu-Ray.¹⁵

Nutno dodat, že tímto způsobem vzniklý standard nemusí nutně představovat skutečně to nejlepší řešení, neboť vítězná technologie může být uživateli upřednostněna na základě mnoha různých důvodů, přičemž jejich samotné rozhodování může být rovněž ovlivněno množstvím dalších faktorů.¹⁶ Kromě varianty, kdy si uživatelé zvolí objektivně lepší řešení, lze proto rovněž připustit i situaci, ve které bude upřednostněné technologické řešení vybráno ne na základě objektivních kritérií, ale např. v důsledku zdařilé marketingové kampaně.

¹³ Jedná se o stav čistě teoretický, zvolený pro účely lepší ilustrace dané problematiky. Reálně nelze předpokládat, že každý z výrobců mobilních telefonů bude zároveň mít prostředky na to, aby vyvinul svou vlastní komunikační infrastrukturu, na trhu proto bude případně existovat pouze několik takových technologií, které spolu budou vzájemně soupeřit.

¹⁴ Lundqvist, 'Competition law as the limit to standard-setting' (n 10), str. 370-372

¹⁵ Knut Blind, Brian Kahin, 'Standards and the Global Economy' in Jorge L. Contreras (ed), *The Cambridge handbook of technical standardization law: competition, antitrust, and patents* (Cambridge University Press 2018), str. 11

¹⁶ Carl Shapiro, Hal R. Varian, *Information Rules* (Harvard Business School Press 1999), str. 173-185; Lundqvist (n 11), str. 18, 87

K popisovanému „přirozenému výběru“ určitého technologického řešení dochází v největší míře na trzích s výrazným síťovým efektem, tj. na takových trzích, kde se hodnota a užitečnost určitého výrobku nebo platformy odvíjí od počtu uživatelů, kteří takový výrobek nebo platformu užívají.¹⁷ Tak například hodnota sociální sítě Facebook je zjednodušeně řečeno přímo úměrná počtu uživatelů, kteří ji využívají. Je zřejmé, že s rostoucí uživatelskou základnou roste i smysl využití této platformy právě s ohledem na to, že existuje širší okruh lidí, se kterými je možné se jejím prostřednictvím spojit. Segment moderních informačních a komunikačních technologií, zejm. pak online prostředí, je trhem, který se výraznými síťovými efekty vyznačuje. Kromě toho se tyto trhy vyznačují rovněž i vysokou dynamikou a modularitou. Lze proto předpokládat, že monopolní postavení jednoho podniku nebude mít na těchto trzích dlouhého trvání, neboť vznik nové technologie, která v důsledku síťového efektu strhne pozornost uživatelů od existujícího *de facto* standardu jiným směrem, na sebe pravděpodobně nenechá dlouho čekat.¹⁸ V tomto ohledu se proto o trzích informačních a komunikačních technologiích hovoří jako o segmentu plném krátkodobých monopolů.¹⁹

Lze uzavřít, že vznik *de facto* standardů je pro spotřebitele obecně žádoucí. Nicméně, za předpokladu, že s vývojem jednotlivých technologických řešení, jsou spojeny větší či menší náklady, podle toho, v jaké oblasti *de facto* standard vzniká, je zřejmé, že rovněž proces jeho vzniku může být pro jednotlivé účastníky nákladný. Při vzájemném střetu několika podobných technologických řešení navíc dochází k neefektivní multiplikaci vynaložených nákladů na jejich vývoj. Nadto rovněž platí, že bez vzájemné spolupráce jednotlivých aktérů při tvorbě standardů, jak již bylo naznačeno výše, neexistuje žádná záruka, že samovolně zvolený *de facto* standard bude skutečně tím nejlepším řešením. Konečně, v souvislosti se vznikem dočasných či krátkodobých monopolů na příslušných trzích ovládaných síťovými efekty, dochází přirozeně také ke zvýšení rizika výskytu protisoutěžního jednání ze strany podniků, které se do monopolního postavení dostanou.

Z uvedeného proto plyne, že stav, kdy o přijetí technologického řešení za standard rozhodují čistě tržní mechanismy, je stižen řadou nedostatků, které se mohou negativně projevit na řádném fungování hospodářské soutěže.

¹⁷ Michael Katz, Carl Shapiro, 'Systems Competition and Network Effects' (1994) 8 Journal of Economic Perspective 93, str. 94

¹⁸ Šmejkal (n 12), str. 242; Jeffrey A. Eisenach, Illene Knable Gotts, 'In Search of a Competition Doctrine for Information Technology Markets: Recent Antitrust Developments in the Online Sector' in Fabrizio Cugia di Sant'Orsola, Rehman Noormohamed, Denis Alves Guimarães (eds), *Communications and Competition Law* (Wolters Kluwer Law and Business 2014), str. 71

¹⁹ Lundqvist, 'Competition law as the limit to standard-setting' (n 10), str. 371-372; Katz, Shapiro (n 17), str. 112

1.1 Přijetí standardu *de iure*, standardizační organizace a konsorcia

Snaha o překlenutí výše popsaných nedostatků souvisejících se vznikem *de facto* standardů vedla k prosazení názoru, že jednotlivé technické standardy by měly být přijímány za účasti širokého okruhu subjektů působících na společném trhu. Společná diskuze těchto subjektů o parametrech, které by měl nový standard vykazovat, má přispět k tomu, aby bylo vybráno skutečně to nejlepší řešení. Zahrnutí většího množství účastníků do procesu tvorby standardu navíc efektivně předchází vzniku monopolů a rovněž se uvádí, že tímto způsobem přijatá technologická řešení jsou stabilnější a na trhu se udrží déle.²⁰ V této souvislosti se hovoří o standardech přijímaných *de iure*, resp. na základě dohody mezi jednotlivými subjekty.

Kromě výhod popsaných výše tato varianta rovněž pro jednotlivé podniky představuje řešení, které z ekonomického hlediska zmírňuje dopady potencionálních ztrát vzniklých v důsledku upřednostnění konkurenční technologie v rámci konkurenčního boje o standard *de facto* (tj. důsledky prohrané války o standard).²¹

Platformu zprostředkovávající dialog mezi jednotlivými tržními subjekty představují zejm. standardizační organizace. Jedná se o národní či mezinárodní soukromoprávní sdružení, jejichž členy jsou subjekty veřejného i soukromého práva, včetně národních standardizačních orgánů, pro které je zpravidla charakteristické, že bývají formálně uznány veřejnou mocí.²² Jejich účelem je přirozeně vývoj, koordinace, propagace nebo jiná produkce technických standardů.²³ Příkladem standardizačních organizací je např. International Organization for Standardization (ISO), International Telecommunications Union (ITU), European Telecommunications Standards Institute (ETSI) nebo Institute of Electrical and Electronics Engineers (IEEE). Na evropské úrovni jsou pravidla pro spolupráci mezi zúčastněnými stranami v oblasti standardizace navíc upravena v nařízení č. 1025/2012, o evropské normalizaci.²⁴

V posledních deseti letech, obzvlášť v sektoru informačních a komunikačních technologií, začala ve standardizačním procesu po boku standardizačních organizací ve zvýšené míře figurovat

²⁰ Ludqvist, *Standardization under EU Competition Rules and US Antitrust Laws: The Rise and Limits of Self-Regulation* (n 11), str. 18-19

²¹ Carl Mair, 'Taking Technological Infrastructure Seriously' (2016) 32 *Utrecht J. Int'l & Eur. L.* 59, str. 70

²² C. Bradford Biddle, 'No Standards for Standards: Understanding the ICT Standards-Development Ecosystem' in Jorge L. Contreras (ed), *The Cambridge handbook of technical standardization law: competition, antitrust, and patents* (Cambridge University Press 2018), str. 18

²³ D. Scott Bosworth, Russell W. Mangum III, Eric C. Matolo, 'FRAND Commitments and Royalties for Standard Essential Patents' in Ashish Bharadwaj, Vishwas H. Devaiah, Indranath Gupta (eds), *Complications and Quandaries in the ICT Sector* (Springer Nature Singapore Pte Ltd. 2018), str. 22

²⁴ Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1025/2012 (n 9)

rovněž tzv. konsorcia vznikající mezi jednotlivými tržními subjekty, které vzájemně spolupracují na vývoji a standardizaci určité technologie.²⁵ Příkladem takového technologického konsorcia je např. Wireless Power Consortium, které stojí za vývojem technologie pro bezdrátové nabíjení mobilních telefonů nebo W3C konsorcium působící v oblasti vývoje webových standardů. Tato konsorcia plní stejnou funkci jako standardizační organizace, na rozdíl od nich ale nejsou zaštiťována veřejnou mocí, jejich struktura je méně formalizovaná, často jsou tvořena menším počtem členů a rovněž nezdědala se stává, že jednotliví členové sdílejí výzkum a vývoj k jedné technologii již od její rané fáze.²⁶ Pro tato uskupení je dále charakteristické, že jde v mnoha případech o globálně působící sdružení bez ohledu na geografické hranice státních celků. Na poli technické standardizace v oblasti informačních a komunikačních technologií (ICT) navíc konsorcia zastávají zcela zásadní roli. Je např. dokládáno, že v běžném osobním počítači nebo laptopu je využíváno více než 250 různých standardů, z nichž 44 % bylo vyvinuto jednotlivými konsorciemi. Standardy vyvinuté v rámci činnosti formalizovaných standardizačních organizací přitom tvoří pouze 36 % z tohoto celkového počtu.²⁷ S ohledem na rostoucí význam globálních mezinárodních konsorcií v procesu tvorby standardů proto vzniká oprávněná obava, aby Evropská unie nebyla v důsledku posunu relevantního fóra, zejm. pro ICT standardy, na mezinárodní úroveň mimo Evropu, zcela opomenuta a tyto standardy nebyly přijímány bez ohledu na specificky evropské potřeby.²⁸

Význam konsorcií v oblasti technické standardizace dále podtrhuje skutečnost, že celá řada technologických řešení, která původně vznikla v rámci činnosti konsorcií, byla následně rovněž přijata za standardy skrze formalizovaný proces standardizačních organizací – např. již výše zmiňovaný standard H.264 pro konverzi videa, nebo další standardy pro konverzi audia a videa MPEG-2, MPEG-4 a Layer-III (MP3).²⁹

V každém případě platí, že ať už jsou standardy přijímány prostřednictvím klasických standardizačních organizací nebo méně formálních konsorcií, dochází k zásadní změně způsobu jejich přijímání. Zatímco v případě *de facto* standardů se jedná o řešení zpravidla jednoho tržního subjektu, k jejichž vzniku dochází působením tržních mechanismů, v souvislosti s přijetím

²⁵ Komise, 'Modernising ICT Standardisation in the EU – The Way Forward (white paper)' COM(2009) 324 final, bod 1

²⁶ Lundqvist, *Standardization under EU Competition Rules and US Antitrust Laws: The Rise and Limits of Self-Regulation* (n 11), str. 39-40

²⁷ Biddle, 'No Standards for Standards: Understanding the ICT Standards-Development Ecosystem' (n 22), str. 23

²⁸ COM(2009) 324 final (n 25), bod 1

²⁹ Lundqvist, *Standardization under EU Competition Rules and US Antitrust Laws: The Rise and Limits of Self-Regulation* (n 11), str. 40

standardů *de iure* lze hovořit spíše o jejich přijetí v rámci vzájemné spolupráce tržních subjektů a na základě jejich vzájemné dohody. Standardizační proces lze proto v tomto smyslu chápat jako jakousi formu kolektivní inovace nebo dokonce jako kolektivní soutěž jednotlivých subjektů.³⁰ Technologie přijatá za standard touto cestou tak zpravidla pochází od několika různých subjektů a přijetím *de iure* standardu proto dochází k vytvoření oligopolní situace.³¹

Na závěr je ještě třeba doplnit, že ačkoli vzájemnou koordinací jednotlivých subjektů v rámci standardizačních organizací a konsorcií, dochází k eliminaci soutěže jednotlivých tržních subjektů na trhu se standardizovanou technologií, hospodářská soutěž zůstává zachována na souvisejících trzích s výrobky, které se díky interoperabilitě, kterou jednotné technologické rozhraní nebo infrastruktura nabízí, těší naopak lepšímu konkurenčnímu prostředí.³²

1.2 Soutěžněprávní aspekty přijímání standardů

Vzájemná spolupráce jednotlivých podniků v rámci procesu přijímání standardu nicméně představuje jev, který z pohledu soutěžního práva oprávněně vzbuzuje důvody k obavám. U standardizačních dohod totiž obecně hrozí, že jimi bude omezena cenová soutěž, dojde k uzavření trhu pro inovativní technologie nebo povede k vyloučení určitých podniků či k jejich diskriminaci tím, že jim bude znemožněn přístup k přijatému standardu.³³

Jedná se o rizika ve své podstatě o rizika spojená s porušením čl. 101 SFEU. Zatímco v případě *de facto* standardů, které nevznikají na základě dohody mezi tržními subjekty, může soutěžní právo na nežádoucí situace reagovat pouze *ex post* regulací chování jednotlivých podniků v době po vzniku standardu, ve vztahu k *de iure* standardům může zasáhnout už v momentě jejich přijímání. Jak ale bylo popsáno v předchozí podkapitole, spolupráce mezi jednotlivými subjekty při procesu přijímání standardu s sebou přináší významná pozitiva, zejm. ve formě podpory vzájemného hospodářského pronikání na vnitřním trhu, zajištění interoperability a podpory rozvoje nových výrobků.³⁴ V otázce regulace standardizačních dohod je proto nutné posoudit, zda jsou tato pozitiva schopná ospravedlnit rizika, která standardizační dohody z pohledu soutěžního

³⁰ Josef Drexler, 'Anticompetitive Stumbling Stones on the Way to a Cleaner World: Protecting Competition in Innovation without a Market' (2012) 8 *Journal of Competition Law and Economics* 507

³¹ Lundqvist, 'Competition law as the limit to standard-setting' (n 10), str. 373

³² George S. Cary, Daniel P. Culley, 'Concerted Action in Standard-Setting' in Jorge L. Contreras (ed), *The Cambridge handbook of technical standardization law: competition, antitrust, and patents* (Cambridge University Press 2018), str. 66

³³ Pokyny k použitelnosti čl. 101 SFEU na horizontální dohody (n 2), bod. 264

³⁴ *Ibid*, bod 263

práva představují a případně, zda je možné tato rizika kontrolovat a snížit pravděpodobnost vzniku pro hospodářskou soutěž nebezpečných situací.

V této souvislosti se objevuje názor, že při posuzování soutěžních dopadů standardizačního procesu na hospodářskou soutěž, hraje významnou roli jak povaha přijímaného standardu, tak charakter příslušného trhu. V případě výrobních standardů, tj. jednotných požadavků na to, jak má být konkrétní výrobek navržen a jak má fungovat, má obecně platit, že možné negativní dopady na hospodářskou soutěž budou výraznější, než v případě standardů infrastrukturálních či standardů nastavujících jednotná technologická rozhraní.³⁵ Zatímco přijetí infrastrukturálních standardů s sebou kromě potencionálně negativních důsledků, jak již bylo několikrát zmíněno výše, přináší rovněž významná pozitiva, výrobní standardy obdobnými pozitivy doprovázeny nejsou, zejména jsou-li uplatňovány na trzích bez síťového efektu, na kterých zůstává prostor pro alternativy.³⁶ Přijetím produktového standardu je na příslušném trhu omezena soutěž mezi vzájemně zastupitelnými výrobky, které nejsou v souladu s tímto standardem, přičemž to, do jaké míry je soutěž omezena nebo nakolik dochází k účinnému vyloučení ostatních výrobků ze soutěže, bude záviset na každém trhu zvlášť.³⁷ Jinými slovy, vyloučení nebo omezení soutěže na trhu s výrobky je v případě přijetí výrobního standardu jeho primárním důsledkem, zatímco v případě přijetí standardu infrastrukturálního je soutěž na trzích s výrobky naopak podpořena, neboť se sem přesouvá z trhu s technologickou infrastrukturou či komunikačním rozhraním (viz podkapitola 1.1). Z výše uvedeného proto plyne, že posouzení soutěžněprávních důsledků přijímání infrastrukturálních standardů na trzích vyznačujících se výraznými síťovými efekty, povede k odlišným závěrům než v případě přijímání výrobních standardů na trzích bez síťových efektů.³⁸ Nicméně s ohledem na omezený rozsah a užší zaměření předkládané práce, se tato ve svých následujících kapitolách soutěžněprávními aspekty přijímání standardů zabývá především ve vztahu k infrastrukturálním standardům a standardům technologických rozhraní. Případným rozdílným v dopadech na soutěž, které jednotlivé druhy standardů přijaté na různých trzích mohou vykazovat, se předkládaná práce blíže nevěnuje. Konečně např. vývoj ve věci *EMC*

³⁵ Lundqvist, 'Competition law as the limit to standard-setting' (n 10), str. 370; Lundqvist, *Standardization under EU Competition Rules and US Antitrust Laws: The Rise and Limits of Self-Regulation* (n 11), str. 224

³⁶ Je totiž naznačováno, že v případě skutečných infrastrukturálních standardů, není na příslušném trhu prostor pro žádnou alternativu. V takových případech půjde zejm. o trhy s výrazným síťovým efektem. Naproti tomu, na trzích, na kterých síťové efekty nepůsobí, bude vždy prostor pro více různých řešení. Vyloučení těchto alternativ přijetím standardu tak s sebou přinese závažnější následky než v případě prvním – viz Lundqvist, *Standardization under EU Competition Rules and US Antitrust Laws: The Rise and Limits of Self-Regulation* (n 11), str. 224-228

³⁷ To ovšem neznamená, že přijetí výrobního standardu nemůže být odůvodněné například zájmem na ochranu životního prostředí, tj. zájmem vyloučit z trhu výrobky, které životní prostředí poškozují – viz Lundqvist, 'Competition law as the limit to standard-setting' (n 10), str. 370

³⁸ *Ibid.*, str. 370, 385

*Development AB*³⁹ naznačuje, že důsledným rozlišováním mezi jednotlivými druhy standardů a charakteristice trhů při posuzování možných protisoutěžních dopadů standardizačních dohod, za předpokladu, že jsou splněny podmínky bezpečného přístavu (viz dále podkapitola 1.2.1), se nezabývala ani Komise ani Tribunal.⁴⁰

Co se týče vlastního posouzení dopadů standardizačního procesu na hospodářskou soutěž, soutěžním orgánům a soudům v zásadě nepřísluší jednotlivé dohody posuzovat a hodnotit s ohledem na kvalitu řešení přijatých za standard. Zbývá jim proto pouze omezený prostor, co do přezkoumání souladu těchto dohod se soutěžním právem. Zájem soutěžních orgánů proto míří především na posouzení procesních aspektů standardizačních dohod a na přezkum toho, zda poskytují dostatečné záruky, aby nedocházelo k vyloučení hospodářské soutěže nebo zneužití standardizačního procesu a jinému oportunnímu chování.⁴¹

1.2.1 Standardizační dohody a čl. 101 SFEU – bezpečný přístav

Komise, vědoma si rizika, že přijetím standardu dochází na trhu do větší či menší míry k vyloučení alternativ k přijatému standardu a tím pádem k omezení hospodářské soutěže, klade důraz zejména na maximální otevřenost a transparentnost celého procesu, čímž má být podpořena soutěž mezi co nejširším okruhem podniků v době před přijetím standardu. Zvýšená soutěž před přijetím standardu má pravděpodobně kompenzovat její následné omezení po jeho přijetí, tedy poté, co dojde k uzamčení trhu ve prospěch standardizované technologie (market lock-in).⁴² Ve snaze eliminovat vznik dalších možných rizik, které s sebou standardizační dohody přináší, nebo alespoň ve snaze zmírnit jejich následky, Komise ve svých Pokynech k použitelnosti čl. 101 SFEU na horizontální dohody stanoví, že standardizační dohoda neomezuje hospodářskou soutěž ve smyslu čl. 101 SFEU, pokud neobsahuje povinnost přijímaný standard dodržovat a dostatečně zabezpečuje, že:

- a) účast na procesu tvorby standardu je neomezená a samotný postup jeho přijímání dostatečně transparentní, a

³⁹ T-432/05 *EMC Development AB* [2010] ECR II-01629; *EMC Development* (COMP/F-2/38.401) Rozhodnutí Komise o zamítnutí stížnosti v řízení o porušení hospodářské soutěže SG-Greffe D/205249 [2005]

⁴⁰ *EMC Development* (COMP/F-2/38.401) (n 39), bod 107, 111

⁴¹ Lundqvist, 'Competition law as the limit to standard-setting' (n 10), str. 373, 376-379; Olga Koukolina, Timo Minssen, 'More competition law FRANDly IPR policies: A solution to SSOs' problems of self-governance?' in Thomas Riis (ed), *User Generated Law: Re-constructing Intellectual Property Law in the Knowledge Society* (Edward Elgar Publishing 2016)

⁴² Zda k uzamčení trhu dojde, případně v jaké míře bude soutěž na trhu po přijetí standardu vyloučena, přitom závisí na povaze konkrétního trhu a zřejmě do jisté míry i na druhu standardu (viz podkapitola 1.2).

b) umožní přístup ke standardu za spravedlivých, přiměřených a nediskriminačních podmínek.⁴³

S ohledem na výše uvedené podmínky je zejména vyžadováno, aby se na procesu vedoucím k výběru standardu mohly podílet všechny podniky působící na trhu nebo trzích, kterých se standard týká a aby byly v rámci standardizační organizace zajištěny takové postupy, které zúčastněným stranám umožní se v jednotlivých částech vývoje standardu včas informovat o nadcházejících, probíhajících a dokončených fázích tohoto procesu.⁴⁴ Maximální otevřenost celého procesu má zejména zabránit stavu, kdy dojde k uzamčení trhu vlivem přijetí standardu, který vznikl na základě spolupráce pouze omezeného okruhu podniků.

V případě standardu, který v sobě zahrnuje práva k duševnímu vlastnictví (typicky patenty), musí dále být zajištěno, aby subjekty, které chtějí, aby jejich práva k duševnímu vlastnictví byla začleněna do standardu, poskytly před jeho přijetím nezrušitelný písemný závazek, že v budoucnu udělí všem třetím stranám licence k těmto právům duševního vlastnictví za spravedlivých, přiměřených a nediskriminačních podmínek (tzv. FRAND závazek – viz dále kapitola 2).⁴⁵

S tímto požadavkem úzce souvisí další podmínka, a sice, aby subjekty zúčastněné na standardizačním procesu v dobré víře zveřejnily svá práva k duševnímu vlastnictví, která mohou být nezbytná pro implementaci přijímaného standardu.⁴⁶ Komise v tomto ohledu uvádí, že předmět chráněný právem duševního vlastnictví je pro daný standard nezbytný, pokud neexistuje žádná skutečná nebo možná alternativa, kterou by ostatní tržní subjekty mohly na souvisejícím trhu použít v případě, že jim bude odepřen přístup k takovému chráněnému předmětu.⁴⁷ Tato povinnost má především předejít nežádoucí situaci, kdy určitý subjekt v procesu přijímání standardu záměrně zamlčí existenci svého práva k duševnímu vlastnictví (patentu), které je pro implementaci přijímaného standardu nezbytné, aby ve chvíli, kdy bude standard přijat, si jej mohl „přivlastnit“ a cestou vymáhání svého zamlčeného či nezveřejněného práva ostatním subjektům zamezil v jeho užívání nebo za udělení licence požadoval nepřiměřené poplatky (tzv. patent ambush).⁴⁸ Stejně tak má ale zveřejnění práv nezbytných pro přijímaný standard zúčastněným subjektům napomoci

⁴³ Pokyny k použitelnosti čl. 101 SFEU na horizontální dohody (n 2), bod 280

⁴⁴ Pokyny k použitelnosti čl. 101 SFEU na horizontální dohody (n 2), bod 281, 282

⁴⁵ Ibid, bod 285

⁴⁶ Ibid, bod 286

⁴⁷ Sdělení Komise 2009/C 45/02 ze dne 24.2.2009 Pokyny k prioritám Komise v oblasti prosazování práva při používání článku 82 Smlouvy o ES na zneužívající chování dominantních podniků vylučující ostatní soutěžitele [2009] OJ C45/7, bod 83

⁴⁸ Olga Koukolina, Timo Minssen (n 41), str. 163; Mair (n 21), str. 70, 72;

v rozhodování, zda do něj zahrnout konkrétní technologické řešení s ohledem na poměr jeho potřeby ve standardu a potencionálních licenčních poplatků požadovaných vlastníkem příslušného patentu.⁴⁹ Ve chvíli, kdy je standard přijat totiž bude zpravidla pozdě na to zahrnout nezveřejněný patent do úvah o formulaci konkrétního standardu. Jednotlivé subjekty proto nebudou mít možnost formulovat standard tak, aby případně nevyužíval technologii, která je předmětem nezveřejněného práva duševního vlastnictví. Komise ve věci *Rambus*⁵⁰ zaujala k výše popsanému jednání postoj, že jako takové není slučitelné s čl. 102 SFEU. Zneužití dominantního postavení se tak dle Komise měla dopustit americká společnost Rambus Inc. tím, že požadovala licenční poplatky za užívání svých patentů v takové výši, kterou by nemohla ostatním podnikům účtovat, pokud by nedošlo k zamlčení relevantních práv při procesu technické standardizace.⁵¹

Nicméně ani dohody, které nesplňují výše uvedené podmínky (bezpečný přístav), nelze bez dalšího automaticky považovat za protisoutěžní. U takových dohod musí být zvláště posouzeny jejich konkrétní účinky na hospodářskou soutěž, přičemž je nadále přípustné, aby byly nakonec vyňaty z působnosti čl. 101(1) SFEU na základě individuálního posouzení jejich dopadů na hospodářskou soutěž.⁵²

Ve vztahu ke konkrétním účinkům standardizačních dohod vně bezpečného přístavu, Komise stanoví, že takové dohody mohou vést k omezujícím účinkům na hospodářskou soutěž např. v závislosti na skutečnosti, zda subjekty zúčastněné na standardizačním procesu mohou nadále svobodně vyvíjet alternativní standardy nebo výrobky, které nevyhovují schvalovanému standardu. Pokud totiž standardizační dohoda subjekty, které se na přijetí standardu podílejí, zavazuje např. k tomu, aby vyráběly pouze výrobky odpovídající toliko přijímanému standardu, je riziko negativního účinku na hospodářskou soutěž značné a v určitých případech dokonce může být taková dohoda hodnocena jako omezující hospodářskou soutěž svým cílem. Stejně tak tomu bude např. v případě, kdy bude standard přijat určitým omezeným okruhem subjektů, které následně budou vyvíjet tlak na ostatní podniky, aby na trh neuváděly výrobky, které nejsou v souladu s jejich standardem.⁵³

Co se týče otevřenosti standardizačního procesu všem podnikům a subjektům na tomto procesu zúčastněným, Komise obecně stanoví, že díky této vlastnosti nejsou další podniky

⁴⁹ Gil Ohana, C. Bradford Biddle, 'The Disclosure of Patents and Licensing Terms in Standards Development' in Jorge L. Contreras (ed), *The Cambridge handbook of technical standardization law: competition, antitrust, and patents* (Cambridge University Press 2018)

⁵⁰ *Rambus* (COMP/38.636) Souhrnná zpráva o rozhodnutí Komise 2010/C 30/09 [2010] OJ C 30/17

⁵¹ *Ibid*, bod 2

⁵² Pokyny k použitelnosti čl. 101 SFEU na horizontální dohody (n 2), bod 279

⁵³ *Ibid*, bod 293

připraveny o možnost ovlivnit výběr standardu a riziko omezujícího účinku standardizační dohody na hospodářskou soutěž je tak nižší. Komise v tomto ohledu dále doplňuje, že čím větší je pravděpodobný dopad standardu na trh a čím širší jsou potenciaální oblasti jeho použití, tím důležitější je zajištění rovného přístupu k procesu jeho přijímání. Pokud však dané skutečnosti prokazují, že mezi řadou jednotlivých standardů a standardizačními organizacemi či konsorcií probíhá hospodářská soutěž, nemusí omezující účinky na hospodářskou soutěž nutně existovat.⁵⁴ Jinými slovy, je-li standard přijímán na trhu, na kterém jeho přijetí nevyvolá výraznější dopady, co do omezení okolní soutěže, nebo nedojde-li v důsledku jeho přijetí k uzamčení trhu ve vztahu k ostatním řešením a na stejném trhu vedle sebe může nadále fungovat několik různých standardů, pak skutečnost, že je standard přijímán za omezené účasti ostatních podniků není pro posouzení souladu se soutěžním právem významná tolik jako např. v případě standardů, jejichž dopad na trh je velmi výrazný, a po jejichž přijetí už na něm nezbývá prostor pro alternativy.⁵⁵

Přístup Komise však v mnohém naznačuje, že zajištění zachování účinné hospodářské soutěže po přijetí standardizační dohody, je do jisté míry delegováno na jednotlivé standardizační organizace, které tak činí prostřednictvím svých politik v oblasti práv k duševnímu vlastnictví (IPR policy). Jsou-li tyto politiky formulovány tak, aby na jejich základě přijímané standardizační dohody splňovaly podmínky bezpečného přístupu, je taková garance podle všeho Komisí považována za dostatečnou a konkrétní dohodu není třeba dále posuzovat s ohledem na její konkrétní účinky na soutěž.⁵⁶

1.3 Dílčí shrnutí

Ačkoli jsou *de facto* a *de iure* standardy přijímány v zásadě odlišnými způsoby – v prvním případě působením tržních mechanismů, zatímco ve druhém případě dohodou mezi zúčastněnými podniky – panuje obecně shoda na jejich prospěšnosti a příznivém dopadu na spotřebitele. Proces přijímání *de iure* standardů navíc reaguje na nedostatky, které jsou spojovány se vznikem *de facto* standardů. Z pohledu soutěžního práva však představuje nová rizika. Přijetí *de iure* standardu totiž není nic jiného než dohoda ve smyslu čl. 101 SFEU, která podléhá soutěžněprávnímu dohledu. K zajištění pozitivních dopadů standardizace je proto třeba se vypořádat s otázkou, za jakých

⁵⁴ Ibid, bod 277, 295

⁵⁵ Lundqvist, *Standardization under EU Competition Rules and US Antitrust Laws: The Rise and Limits of Self-Regulation* (n 11), str. 205

⁵⁶ Pokyny k použitelnosti čl. 101 SFEU na horizontální dohody (n 2), bod 284; Björn Ludqvist, 'Standardization for the Digital Economy: The Issue of Interoperability and Access Under Competition Law' (2017) 62(4) *The Antitrust Bulletin* 710, str. 720

okolností je možné standardizační dohody považovat za neodporující pravidlům hospodářské soutěže. Komise za tímto účelem zformulovala podmínky tzv. bezpečného přístavu, které, jsou-li splněny, poskytují podnikům zúčastněným na standardizačním procesu garanci, že nebudou vystaveny soutěžněprávnímu postihu. Stran právní jistoty by se v tomto ohledu dalo polemizovat nad tím, zda její míra je dostatečná s ohledem na to, že podmínky bezpečného přístavu jsou formulovány „pouze“ prostřednictvím *soft-law* dokumentu Komise, a ne jiným právně závazným předpisem. Nicméně s ohledem na dosavadní přístup Komise ke standardizačním dohodám, které podmínky bezpečného přístavu splňují, ale konečně i ve vztahu k dohodám, které tyto podmínky nesplňují, lze považovat míru právní jistoty ve vztahu k problematice souladu standardizačních dohod s pravidly hospodářské soutěže za dostatečnou. Podmínky bezpečného přístavu jsou navíc formulovány takovým způsobem, že se uplatní na všechny standardizační dohody bez ohledu na to, mezi jakými druhy tržních subjektů jsou sjednávány. Nerozlišuje se zde mezi vyrábějícími, výzkumnými či nevyrábějícími subjekty. To znamená, že stejná pravidla platí jak pro vertikálně integrované podniky, které vyvíjí nové technologie, podílí se aktivně na procesu standardizace a zároveň i vyrábí výrobky, tak pro výzkumná střediska a centra, která se angažují pouze ve vývoji technologií. Míra právní jistoty je proto stejná pro všechny druhy tržních subjektů, které vstoupí do standardizačního procesu.

2. FRAND závazky

Přijetí standardu, který v sobě zahrnuje práva duševního vlastnictví, staví jejich vlastníky do významné pozice, neboť v důsledku nárůstu tržní síly standardizovaného řešení, nabývají na významu rovněž práva duševního vlastnictví, která se k nim vztahují. Technologie chráněná právem duševního vlastnictví (typicky patentem), která je využívána v přijatém standardu, se totiž mnohdy stává pro daný standard nezbytnou (viz podkapitola 1.2.1 výše). V případě patentů se v této souvislosti hovoří o patentech nezbytných pro standard (standard essential patents – SEPs). Současně s užíváním daného standardu na trhu proto dochází i k užívání patentu nezbytného pro standard.

Z povahy práva duševního vlastnictví přitom obecně plyne, že vlastník patentu může zamezit v jeho užívání každému, kdo k tomu nemá souhlas vlastníka. Z perspektivy soutěžního práva, a obzvláště pak v kontextu problematiky technických standardů, představuje tento důsledek potencionální problém. Jednotlivé standardy, zejména pak ty přijaté v oblasti informačních a komunikačních technologií, v sobě totiž zahrnují stovky či dokonce tisíce jednotlivých patentů.⁵⁷ Pakliže se potom každý z těchto patentů ve vztahu k danému standardu vztahuje k technologii nezbytné k jeho provedení, subjekty vlastnící tyto patenty mohou svého postavení zneužít k tomu, aby *ex post* po přijetí standardu za poskytnutí svých práv k užívání patentu požadovaly nepřiměřené poplatky nebo dokonce zcela odmítly třetí osobě licenci poskytnout (patent hold-up). Za situace, kdy podnik pro účely implementace standardu potřebuje užít předmětný patent, představuje odmítnutí příslušné licence ve své podstatě znemožnění přístupu k samotnému standardu. V případě nepřiměřených poplatků je pak podnik za takový přístup nucen zaplatit nepoměrně vysoké poplatky. K faktickému vynucování těchto nepřiměřených poplatků ze strany vlastníků patentů vůči třetím stranám přitom v praxi často dochází prostřednictvím žádostí o soudní zákazy výroby výrobků porušujících daný patent. Platím přitom, že již samotná hrozba výkonu takového soudního zákazu je prostředkem způsobilým zamezit přístupu třetích subjektů ke konkrétnímu standardu.⁵⁸ Právními důsledky takového jednání z pohledu jednotlivých podniků se předkládaná práce blíže zabývá v podkapitole 2.3 dále.

⁵⁷ Udává se například, že GSM a UMTS standardy obsahují více než 23 500 patentů – viz Komise, 'Setting out the EU approach to Standard Essential Patents' (Communication from the Commission to the European Parliament, the Council and the European Economic and Social Committee) COM(2017) 712 final, str. 3

⁵⁸ Thomas Vinje, 'FRAND, hold-up and hold-out' in Dana Beldiman (ed), *Innovation, competition and collaboration* (Edward Elgar Publishin Limited 2015), str. 26

Z výše uvedeného tak vyplývá, že v případech, ve kterých byt' jen jeden vlastník patentu nezbytného pro standard odmítne poskytnout svůj patent třetí osobě k užívání nebo bude požadovat nepřiměřené poplatky za jeho užívání (a bude je vymáhat pod pohrůzkou výkonu soudního zákazu), může dojít k faktickému popření smyslu přijatého standardu. Jen samotná hrozba toho, že k takovému scénáři po přijetí standardu může dojít, je přitom způsobilá odradit jednotlivé podniky a další subjekty od účasti na standardizačním procesu.⁵⁹ Za účelem zajištění souladu standardizačních dohod s ustanovením čl. 101 SFEU, je proto třeba poskytnout dostatečné záruky, aby k takovým situacím nedocházelo.

Jak již bylo naznačeno v kapitole výše, oportunnímu jednání ze strany tržních subjektů má být zabráněno jednak tím, že jsou všechny subjekty účastníci se na standardizačním procesu povinny zveřejnit před přijetím standardu všechna svá práva k duševnímu vlastnictví, která mají být do standardu zahrnuta a jsou ve vztahu k němu nezbytná, a jednak skrze FRAND závazek, kterým se zavazují poskytnout licence ke zveřejněným právům za spravedlivých, přiměřených a nediskriminačních podmínek (z anglického **Fair, Reasonable And Non-Discriminatory**). Kombinací těchto dvou prostředků má být poskytnuta dostatečná garance, že nedojde k oportunnímu jednání ze strany vlastníků patentů jak ve formě vymáhání nepřiměřených licenčních poplatků za užití patentu nezbytného pro standard, tak ve formě odmítnutí poskytnout licenci třetím osobám, a to jak ve vztahu ke zveřejněným patentům, tak ve vztahu k patentům nezveřejněným a zamlčeným při přijímání standardu (viz podkapitola 1.2.1). Po standardizačních organizacích přitom není vyžadováno, aby kontrolovaly, zda licence poskytované jednotlivými podniky po přijetí standardu jsou udíleny v souladu s FRAND závazkem.⁶⁰ Posouzení, zda podmínky konkrétní licence splňují požadavky FRAND závazku, zůstává na samotných podnicích a určení jeho přesného obsahu na soudech, resp. rozhodcích (podrobněji viz podkapitola 2.1).⁶¹

Ukazuje se nicméně, že představy o tom, co je spravedlivé, přiměřené a nediskriminační ve vztahu k licencím udíleným pro užívání patentů nezbytných pro standard, se mezi licensory a nabyvateli těchto licencí do značné míry rozcházejí.⁶² FRAND závazek tak může být s ohledem na svou nejednoznačnost vnímán jako neúplný.⁶³ Zda je neúplnost FRAND závazku ve svém důsledku prospěšná, či nikoli, není s ohledem na protichůdné postoje napříč odbornou veřejností

⁵⁹ Mair (n 21), str. 71

⁶⁰ Pokyny k použitelnosti čl. 101 SFEU na horizontální dohody (n 2), bod. 288

⁶¹ Timothy S. Simcoe, Allan L. Shampine, 'Economics of Patents and Standardization: Network Effects, Hold-up, Hold-out, Stacking' in Jorge L. Contreras (ed), *The Cambridge handbook of technical standardization law: competition, antitrust, and patents* (Cambridge University Press 2018), str. 118

⁶² Ibid.

⁶³ Mair (n 21), str. 73

zřejmé. Zastánci tvrdí, že tato nejednoznačnost poskytuje potřebnou flexibilitu a prostor jednotlivým podnikům při vyjednávání o licencích a jakékoli další zpřesnění významu FRAND závazku by mohlo mít negativní dopad na standardizační proces. Na druhé straně, odpůrci tvrdí, že tato nejednoznačnost zvyšuje pravděpodobnost oportunního chování ze strany jednotlivých podniků po přijetí standardu.⁶⁴ V každém případě, pro účely posouzení souladu standardizačních dohod s čl. 101 SFEU, není podle Komise povinností standardizační organizace, aby ve vztahu k FRAND závazkům blíže stanovovala jejich konkrétní podmínky, čemuž se dnes standardizační organizace z různých důvodů spíše vyhýbají.⁶⁵ Přesto však, stanoví-li standardizační organizace za účelem užšího vymezení obsahu FRAND závazku povinnost, aby jednotlivé subjekty *ex ante* zveřejnily ve vztahu k patentům nezbytným pro standard své nejvíce omezující licenční podmínky, na jejichž základě budou po přijetí standardu poskytovat licence třetím stranám, Komise nebude takové ujednání považovat za porušující čl. 101(1) SFEU.⁶⁶ Tento postoj lze vnímat jako jistou pobídku směrem ke standardizačním organizacím a zároveň jako určitou záruku, že pokud se zapojí do procesu tvorby obsahu toho, co má FRAND závazek konkrétně představovat, nebude takové jednání posuzováno jako protisoutěžní.

2.1 Vymezení obsahu FRAND závazku

S ohledem na nejednoznačnost obsahu FRAND závazků a související spory o jeho přesné vymezení, Komise uvádí, že východiskem pro veškeré úvahy o tom, jaké licenční podmínky jsou ve vztahu ke konkrétním právům duševního vlastnictví přiměřené a spravedlivé, by měla být jejich ekonomická hodnota.⁶⁷ Konkrétních metod pro určení takové ekonomické hodnoty přitom může být několik. Komise v tomto ohledu výslovně uvádí tyto:

- (a) porovnání licenčních poplatků účtovaných v době před přijetím standardu (*ex ante*), než došlo k uzavření trhu ve prospěch standardizovaného řešení, s poplatky požadovanými v době po jeho přijetí (*ex post*);

⁶⁴ Viz např. Joshua D Wright, 'SSOs Frand, and Antitrust: Lessons From the Economics of Incomplete Contracts' (Center for the Protection of Intellectual Property Inaugural Academic Conference, Arlington, 12.9.2013), dostupné na: <https://www.ftc.gov/sites/default/files/documents/public_statements/ssos-frand-and-antitrust-lessons-economics-incomplete-contracts/130912cpip.pdf> navštíveno dne 15.6.2018, str. 2-3; na druhé straně viz např. Maurits Dolmans, 'A Tale of Two Tragedies – A plea for open standards' (2010) 2 International Free and Open Source Software Law Review 115

⁶⁵ Nejočividnějším důvodem je obava z možných sankcí za porušení soutěžního práva stanovováním cen – viz Timothy S. Simcoe, Allan L. Shampine (n 61), str. 115

⁶⁶ Pokyny k použitelnosti čl. 101 SFEU na horizontální dohody (n 2), bod. 288, 299

⁶⁷ Pokyny k použitelnosti čl. 101 SFEU na horizontální dohody (n 2), bod. 289

- (b) posudek nezávislého odborníka, zohledňující zejm. nezbytnost příslušného práva duševního vlastnictví s ohledem na jeho význam pro konkrétní standard; a
- (c) ex ante zveřejněné licenční podmínky v rámci procesu technické standardizace před standardizační organizací, popř. zveřejněné nejvíce omezující licenční podmínky předložené jednotlivými podniky (viz výše).⁶⁸

Výše uvedený výčet metod je nicméně pouze demonstrativní, nebrání proto volbě alternativního způsobu určení FRAND podmínek. Konkrétní ekonomická hodnota se beztak bude v každém případě zvláště odvíjet od specifických okolností, které jej provázejí.⁶⁹

Bez ohledu na způsob stanovení licenčních podmínek v jednotlivých případech, Komise nicméně uvádí, že strany jsou v nejlepší pozici se na těchto podmínkách vzájemně dohodnout, pokud mezi nimi budou probíhat jednání v dobré víře.⁷⁰ Z uvedeného přístupu Komise lze vyčíst jednoznačnou preferenci konsenzuálního způsobu stanovení podmínek FRAND (tj. včetně určení konkrétní metody pro výpočet ekonomické hodnoty patentu) před jejich autoritativním určením třetí stranou. Takovou možnost – tj. autoritativní určení FRAND podmínek – nicméně výslovně připouští SDEU ve svém rozhodnutí ve věci *Huawei v. ZTE*,⁷¹ a to v situaci, kdy vzájemná jednání selžou a strany se na konkrétních podmínkách neshodnou. V takovém případě mohou strany svěřit určení licenčních podmínek nezávislé třetí osobě.⁷² Nutno podotknout, že tato varianta je v předmětném rozhodnutí formulována pouze jako možnost, nikoli jako povinnost.

Komise, vědoma si toho, že pojetí konkrétních FRAND podmínek se může napříč sektory lišit a ve snaze sjednotit způsoby určení jejich obsahu, uskutečnila veřejnou konzultaci za účasti tržních subjektů, kterých se tato problematika dotýká.⁷³ Na základě této veřejné konzultace se zúčastněnými podniky, ale i opíraje se o provedené analýzy a studie, Komise zpracovala obecné principy, kterými by se veškerá jednání o licencích měla řídit. Ekonomická hodnota patentované technologie by podle těchto principů měla vycházet především z přidané hodnoty samotné technologie bez ohledu na to, zda byla zahrnuta do standardu a rovněž nezávisle na tržním úspěchu

⁶⁸ Ibid, body 289 a 290

⁶⁹ Damien Geradin, 'European Union Competition Law, Intellectual Property Law and Standardization' in Jorge L. Contreras (ed), *The Cambridge handbook of technical standardization law: competition, antitrust, and patents* (Cambridge University Press 2018), str. 83, 90

⁷⁰ COM(2017) 712 final (n 57), str. 6

⁷¹ C-170/13 *Huawei Technologies Co. Ltd v. ZTE Corp. a ZTE Deutschland GmbH* [2015] ECLI:EU:C:2015:477 (Huawei v. ZTE)

⁷² Ibid, bod 68

⁷³ Komise, 'Patents and Standards – A Modern Framework for Standardisation Involving Intellectual Property Rights' (Summary Report, Public Consultation) ze dne 27. 10. 2015, dostupné na: <http://ec.europa.eu/growth/content/public-consultation-patents-and-standards-modern-framework-standardisation-involving_en> navštíveno dne 16.10.2018

výrobku, který implementuje standard a využívá konkrétní patentovanou technologii (tržní úspěch takového výrobku totiž nijak nesouvisí s hodnotou patentované technologie).⁷⁴

Z výše uvedeného lze proto v zásadě dovést dvě základní cesty pro určení obsahu FRAND závazku ve vztahu ke konkrétní licenci (tj. nikoli metody výpočtu samotné ekonomické hodnoty práva duševního vlastnictví). V první řadě je touto cestou pravděpodobně preferovaný způsob stanovení licenčních podmínek vzájemným dialogem vedeným v dobré víře mezi jednotlivými podniky. Z postoje Komise lze rovněž vyčíst i snahu zapojit do procesu formulace FRAND podmínek více jednotlivé standardizační organizace (viz výše). V případě, že však tato jednání selžou, FRAND podmínky ve vztahu ke konkrétní licenci mohou být autoritativně stanoveny nezávislou třetí osobou – zpravidla soudem nebo rozhodcem.

Nicméně, navzdory významné činnosti Komise v této oblasti, zůstává nadále skutečností, že ve vztahu k nejasnostem ohledně obsahu FRAND závazku stále chybí jakákoli judikatura.⁷⁵ SDEU se totiž tímto problémem zabýval vždy zpravidla pouze nepřímou a ve světle odlišné, byť navazující problematiky soudních zákazů (viz dále podkapitola 2.3.3).

2.2 Povaha a vymahatelnost FRAND závazků

Kromě obsahu FRAND závazků a způsobů jeho určení, zasluhuje rovněž pozornost otázka právní povahy tohoto institutu. V obecné rovině lze říci, že povaha FRAND závazků je v zásadě dvojitá. Na jedné straně samotný charakter FRAND závazku naznačuje, že jde ve své podstatě o smluvní ujednání, tedy soukromoprávní závazek mezi vlastníky patentů nezbytných pro standard, standardizační organizací, jejími členy a třetími stranami. Znamená to, že též jako soukromoprávní závazek má být FRAND závazek v zásadě vymáhán v rámci civilního procesu.⁷⁶ Ovšem na straně druhé, dle některých komentátorů, je třeba FRAND závazek vnímat jako specifický institut soutěžního práva.⁷⁷ V takovém případě bude jeho dodržování kontrolováno soutěžním právem a jeho vymáhání bude probíhat v rámci správního, ev. trestního řízení se zapojením příslušných státních/unijních orgánů.

Ačkoli v současnosti stále neexistuje ustálený a jednotný postoj k tomu, jak na povahu FRAND závazku nahlížet, zdá se, alespoň v Evropské unii, že jej nelze považovat čistě za kontrakt prostý jakéhokoli soutěžněprávního významu. Naopak, FRAND závazek v tomto ohledu vykazuje

⁷⁴ COM(2017) 712 final (n 57), str. 6

⁷⁵ Geradin, 'European Union Competition Law, Intellectual Property Law and Standardization' (n 69), str. 89

⁷⁶ Erik Hovenkamp, 'Tying, Exclusivity, and Standard-Essential Patents' (2017) 19 The Columbia Science & Technology Law Review 79, str. 115

⁷⁷ Mair (n 21), str. 75

zvláštní relevanci především ve vztahu k čl. 102 SFEU.⁷⁸ Příklonu k pojetí FRAND závazku jako zvláštního požadavku formulovaného soutěžním právem konečně nasvědčuje např. i stávající politika v oblasti práv duševního vlastnictví standardizační organizace ETSI, která zakotvuje mechanismus pro vypořádání se s porušením FRAND závazku a pro případ, že tento mechanismus selže, pak stanoví, že stran dalšího postupu bude do celého procesu zapojena Komise.⁷⁹

2.3 Porušení FRAND závazku

Jak již bylo popsáno výše, FRAND závazek představuje jeden z mechanismů, jak předcházet oportunnímu jednání jednotlivých podniků v kontextu technické standardizace, tj. zejména tomu, aby vlastník patentu nezbytného pro standard zneužil své právo tak, že ostatním buď rovnou zamezí v přístupu ke standardu (např. odmítnutím poskytnout licenci k příslušnému patentu) nebo tento přístup významně ztíží (např. tím, že bude požadovat nepřiměřené licenční poplatky). Zatímco tedy existence FRAND závazku, který obecně snižuje tato rizika, představuje jedno z kritérií pro posouzení souladu standardizačních dohod s čl. 101 SFEU, jeho porušení ze strany konkrétního podniku jakýmkoli výše uvedeným způsobem, bude nahlíženo z perspektivy čl. 102 SFEU a může být považováno za zneužití dominantního postavení.

2.3.1 Odmítnutí udělit licenci

Význam FRAND závazku spočívá v poskytnutí záruky, že po přijetí *de iure* standardu bude přístup k němu otevřený všem tržním subjektům tak, aby jej mohly implementovat na souvisejících trzích s výrobky a službami. V souvislosti s technickými standardy tak převládá zájem na zachování otevřeného přístupu k nim. Stejně přitom platí i u *de facto* standardů vzniklých samovolně na základě fungování tržních mechanismů (viz kapitola 1). Dojde-li proto vlivem působení síťových efektů na straně poptávky k uzamčení trhu ve prospěch určitého technologického řešení, zájem na zachování volného přístupu k takovému *de facto* standardu pro účely jeho implementace na souvisejících výrobních trzích, bude stejně žádoucí jako v případě standardu *de iure* přijatého v rámci činnosti standardizační organizace. Základním východiskem v obou případech je totiž předpoklad, že čím větší počet uživatelů používá daný standard, tím významnější budou pozitivní důsledky spojené s jeho využíváním.⁸⁰

⁷⁸ Ibid; srov. v zásadě opačný přístup v USA – viz např. Hovenkamp (n 76)

⁷⁹ ETSI, 'ETSI Intellectual Property Rights Policy' (Annex 6: Rules of Procedure, 29.11.2011), čl. 8(2), dostupné na: <http://www.etsi.org/images/files/IPR/etsi-ipr-policy.pdf> navštíveno dne 15.6.2018

⁸⁰ Mair (n 21), str. 63-64; Brett M Frischmann, 'An Economic Theory of Infrastructure and Commons Management' (2005) 89 Minnesota Law Review 917, str. 923

Ve vztahu k právům duševního vlastnictví nezbytným pro daný standard proto jejich vlastníkům vzniká v určitých případech povinnost udělit třetím osobám ve své podstatě nucenou licenci k technologii chráněné takovým právem.⁸¹ Odmítnutí licenci poskytnout následně může být posouzeno jako porušení čl. 102 SFEU.

Oprávnění vlastníků práv duševního vlastnictví svobodně nakládat s předmětem chráněným tímto právem, tj. jejich výlučným vlastnictvím, je tak do jisté míry omezeno požadavkem soutěžního práva poskytnout ve výše uvedené situaci k chráněnému předmětu přístup (licenci) třetím osobám pod hrozbou právního postihu v případě, že tak neučiní.

2.3.1.1 Doktrína zvláštních okolností

V průběhu posledních třiceti let byla povinnost vlastníků práv duševního vlastnictví poskytnout ostatním podnikům licenci ve vztahu k *de facto* standardům mnohokrát judikována ze strany SDEU. Tato povinnost zapadá do širšího rámce doktríny tzv. nezbytných zařízení (*essential facility doctrine*), která se vztahuje obecně na jakékoli případy, kdy tržní subjekt ovládá nebo vlastní přístup k určitému zařízení, jehož využití je nezbytné pro všechny další podniky, pokud chtějí působit na navazujících trzích s výrobky nebo službami.⁸²

Ve vztahu k povinnému sdílení práv duševního vlastnictví nicméně rozhodovací praxe SDEU z druhé poloviny 20. století uplatňovala spíše zdrženlivější přístup a primárně vycházela ze zásady, že uplatnění výlučného oprávnění užívat právo duševního vlastnictví, a tedy s ním i libovolně nakládat, může představovat porušení pravidel hospodářské soutěže pouze za „zvláštních okolností“ a jen pokud takové užívání zneužívá zákonem přiznanou ochranu.⁸³ Charakteristickým pro tento přístup je rozhodnutí ve věci *Volvo v. Veng*,⁸⁴ ve kterém SDEU výslovně uvádí, že odmítnutí poskytnout licenci k právu duševního vlastnictví (v tomto případě k průmyslovému vzoru/designu) samo o sobě nezakládá zneužití dominantního postavení, pokud takové jednání nevykazuje znaky svévole.⁸⁵ Komise navázala na tento základní předpoklad a dále v tomto ohledu uvádí, že „*jákykoli podnik bez ohledu na to, zda má dominantní postavení, či nikoli, by měl mít právo vybrat si své obchodní partnery a volně nakládat se svým majetkem.*“⁸⁶ Existence

⁸¹ Licenci udělenou na základě povinnosti vyplývající ze soutěžního práva je však třeba odlišit od nucených licencí (*compulsory license*) udílených typicky ve veřejném zájmu na základě právní úpravy jednotlivých členských států EU – viz TRIPS (n 1), čl. 31; Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1257/2012 ze dne 17. 12. 2012 kterým se provádí posílená spolupráce v oblasti vytvoření jednotné patentové ochrany [2012] OJ L361/1, Rec. 10

⁸² Abbott B. Lipsky, Jr., J Gregory Sidak, 'Essential Facilities' (1999) 51 *Stanford Law Review* 1187, str. 1190

⁸³ Např. C-24/67 *Parke, Davis & Company v Probel a další* [1968] ECR 55, bod 72

⁸⁴ C-238/87 *AB Volvo v Erik Veng (UK) Ltd.* [1988] ECR 6211

⁸⁵ *Ibid*, body 8, 9

⁸⁶ Pokyny k prioritám Komise v oblasti prosazování práva při používání článku 82 Smlouvy o ES (n 47), bod 75

obecné povinnosti poskytnout v obdobných případech licenci k právu duševního vlastnictví může totiž podle Komise narušit motivaci podniku investovat do inovací a ve svém důsledku i poškodit i spotřebitele.⁸⁷

Rozhodovací praxe SDEU a Komise však od vydání rozhodnutí ve věci *Volvo v. Veng* prošla určitým vývojem a pojem zvláštních okolností, za kterých je z pohledu soutěžního práva odmítnutí poskytnout licenci k duševnímu vlastnictví třetí osobě porušením pravidel hospodářské soutěže, byl dále rozveden a dodatečně konkretizován. Opakovaným rozhodováním v obdobných případech tak došlo k rozvinutí tzv. doktríny zvláštních okolností, která blíže stanoví, co přesně je třeba rozumět okolnostmi, které (jsou-li splněny) omezují vlastníka duševního vlastnictví v jeho oprávnění libovolně nakládat s předmětem chráněným tímto právem.

Významným bylo v této otázce rozhodnutí ve věci *Magill*,⁸⁸ které se týkalo odmítnutí několika televizních stanic poskytnout irské společnosti Magill TV Guide Ltd (Magill) licenci k užívání jimi publikovaných týdenních přehledů vysílaných programů chráněných autorským právem.⁸⁹ Situace na trhu byla taková, že uživatel byl nucen si zakoupit týdenní přehledy vysílání všech jednotlivých televizních stanic zvlášť, pokud chtěl získat souhrnný přehled o vysílaných programech na všech televizních stanicích na týden dopředu. Společnost Magill využila této situace a zamýšlela uvést na trh souhrnný týdenní vysílací program všech televizních stanic. Tento nový produkt však měl být vytvořen bez souhlasu jednotlivých televizních stanic s použitím jejich týdenních přehledů. Televizní společnosti se proto bránily proti uvedení nového produktu na trh uplatněním ochrany svých autorských práv před soudy, které jim následně ochranu přiznaly a formou předběžných opatření zabránily uvedení souhrnného televizního přehledu (nového produktu) na trh.⁹⁰

Celá záležitost se posléze dostala k SDEU, který sice v první řadě potvrdil, že samotné odmítnutí poskytnout licenci k právu duševního vlastnictví ještě automaticky nezakládá zneužití dominantního postavení,⁹¹ nicméně věc dále posoudil tak, že televizní společnosti zabránily svým jednáním uvedení nového produktu na trh, po kterém ze strany spotřebitelů existovala určitá poptávka. V důsledku takového jednání rovněž došlo k vyloučení jakékoli soutěže na souvisejícím

⁸⁷ Ibid.

⁸⁸ C-241/91P a C-242/91P *Radio Telefis Eireann a Independent Television Publications Ltd. v Commission* [1995] ECR I-743, [1995] 4 CMLR 718 ('Magill')

⁸⁹ Vysílací programy televizních stanic jsou na území Velké Británie a Irska, na rozdíl od jiných evropských jurisdikcí, předmětem způsobilým autorskoprávní ochrany – viz *Independent Television Publications Ltd. v. Time Out Ltd.* [1984] FSR 64; Peter Chrocziel, Moritz Lorenz, et al., 'Chapter 2: European Union Law' in Moritz Lorenz, Peter Chrocziel, et al. (eds), *Intellectual Property and Competition Law* (Kluwer Law International 2016), str. 22

⁹⁰ *Magill* (n 88), body 7-10

⁹¹ Ibid, bod 49

výrobním trhu s televizními programy. Odmítnutí poskytnout licenci proto v takovém případě dle SDEU představuje zneužití zákonem přiznané ochrany práv duševního vlastnictví, pokud současně není dán žádný objektivní důvod, který by jednání televizních společností mohl ospravedlnit.⁹²

Z uvedeného lze proto dovodit, že i nadále platí, že odmítnutí udělit licenci (nebo přístup) k právu duševního vlastnictví samo o sobě nepředstavuje zneužití dominantního postavení. Nicméně v situaci, kdy má takové odmítnutí za následek zabránění uvedení nového výrobku na trh, a pokud zároveň postrádá jakýkoli objektivní důvod, může být nahlíženo tak, že představuje zvláštní okolnosti, za kterých výkon výlučného práva duševního vlastnictví zakládá zneužití dominantního postavení ve smyslu výše uvedeného.

Rozsah tímto způsobem vymezených „zvláštních okolností“ nabývá na významu zejména pokud má posouzení oprávněnosti odmítnutí udělit licenci třetí osobě z velké části záviset na tom, zda takovým odmítnutím dojde k zabránění uvedení nového výrobku na trh.⁹³ SDEU proto ve svém rozhodnutí ve věci *IMS Health*⁹⁴ doplňuje výše uvedené závěry tak, že k tomu, aby odmítnutí udělit třetí osobě licenci k právu duševního vlastnictví (v tomto případě opět k dílu chráněnému autorským právem) bylo považováno za zneužití dominantního postavení, je vyžadováno kumulativní splnění čtyř podmínek:

- (a) odmítnutí poskytnout licenci se musí týkat předmětu nezbytného pro výkon činnosti na souvisejícím trhu;
- (b) musí bránit uvedení nového produktu na trh, pro který na trhu existuje poptávka;
- (c) pro takové odmítnutí nesmí existovat objektivní důvod; a
- (d) v důsledku odmítnutí může dojít k vyloučení veškeré soutěže na souvisejícím trhu s výrobky nebo službami.⁹⁵

Tento „test“ zvláštních okolností byl následně potvrzen ze strany SDEU ve věci *Microsoft Corp. v Komise*,⁹⁶ ve které šlo mimo jiné o odmítnutí poskytnout třetí osobě informace chráněné autorským právem (zdrojový kód) nezbytné k zajištění toho, aby konkurenční výrobky na

⁹² Ibid, bod 54, 55

⁹³ Catherine Seville, *EU Intellectual Property Law and Policy* (Edward Elgar Publishing Limited 2016), str. 486; Frank Wooldridge, 'The essential facilities doctrine and Magill II: the decision of the ECJ in Oscar Bronner' (1999) 2 *Intellectual Property Quarterly* 256, str. 257

⁹⁴ C-418/01 *IMS Health GmbH & Co. KG v. NDC Health GmbH & Co. KG* [2004] ECR I-5039

⁹⁵ Ibid, bod 38

⁹⁶ T-201/04 *Microsoft Corp. V. Commission* [2007] ECR II-3601, body 331-333

souvisejícím trhu mohly nabídnout potřebnou interoperabilitu operačních systémů mezi klientskými osobními počítači a servery určenými k podpoře pracovních skupin.⁹⁷

2.3.1.2 Uplatnění doktríny zvláštních okolností ve vztahu k *de iure* standardům

Ačkoli doktrína zvláštních okolností byla formulována s ohledem na specifické případy odmítnutí poskytnout licenci k dílům chráněným autorským právem, principy a závěry z ní vyplývající, by měly být aplikovatelné i na situace týkající se jiných práv duševního vlastnictví. Co se však týče aplikace této doktríny i na případy, kdy k odmítnutí udělit licenci došlo ve vztahu k patentům nezbytným pro *de iure* standard, SDEU ve svém rozhodnutí ve věci *Huawei v. ZTE* jasně rozlišil mezi těmito případy a případy, ve kterých k odmítnutí poskytnout licenci došlo ve vztahu k *de facto* standardu.⁹⁸

Rozdíl mezi oběma situacemi SDEU spatřuje zejména v tom, že patent nezbytný pro *de iure* standard získal svůj status nezbytnosti pouze výměnou za garanci poskytnout licenci třetím osobám. FRAND závazek proto u třetích osob odůvodněně vyvolává legitimní očekávání, že vlastník patentu nezbytného pro standard skutečně poskytne licenci k jeho užívání, pokud o to z jejich strany bude zájem.⁹⁹ Z uvedeného proto vyplývá, že doktrínu zvláštních okolností nelze v nezměněné podobě použít i na případy, ve kterých došlo k odmítnutí udělit licenci k patentům nezbytným pro *de iure* standard. SDEU totiž v těchto případech vnímá odlišně pojem „zvláštních okolností“, za kterých je možné výlučné oprávnění vlastníků práv duševního vlastnictví omezit.

Jak uvádí Generální Advokát (GA) Wathelet ve svém stanovisku ve věci *Huawei v. ZTE*, začlenění konkrétního patentu do přijatého standardu v rámci standardizační organizace vytváří mezi jeho vlastníkem a ostatními podniky vztah hospodářské závislosti.¹⁰⁰ FRAND závazek má projevy takové závislosti alespoň určitým způsobem zmírňovat. Povinnost udělit k předmětnému právu duševního vlastnictví licenci tak v případě *de iure* standardů primárně vychází již ze samotné existence FRAND závazku a nikoli až ze zvláštních okolností jako v případech *de facto* standardů.

Zdá se proto, že zatímco v případech týkajících se *de facto* standardů je základním východiskem princip, že vlastník práva duševního vlastnictví si sám může rozhodnout, komu licenci udělí, a že odmítnutí ji udělit samo o sobě nezakládá zneužití dominantního postavení (viz

⁹⁷ Ibid, body 1, 36

⁹⁸ *Huawei v. ZTE* (n 71), bod 48

⁹⁹ Ibid, bod 51, 53

¹⁰⁰ C-170/13 *Huawei Technologies Co. Ltd v. ZTE Corp. a ZTE Deutschland GmbH* [2015] ECLI:EU:C:2014:2391, Stanovisko Generálního Advokáta Watheleta, bod 71

podkapitola 2.3.1.1 výše), v obdobné situaci týkající se *de iure* standardů je povinnost licenci k patentu poskytnout naopak výchozím pravidlem. Odmítnutí tak učinit proto samo o sobě představuje zneužití dominantního postavení bez ohledu na to, zda tím dojde k zabránění vstupu nového výrobku nebo služby na související trh. Odmítnutí tuto licenci poskytnout by přitom nemělo být možné odůvodnit ani objektivními důvody, jak to umožňuje doktrína zvláštních okolností ve vztahu k *de facto* standardům, neboť všechny takové důvody měly být dostatečně zohledněny již před udělením FRAND závazku.¹⁰¹

Povaha FRAND závazku, který funguje jako garance vlastníka patentu poskytnout k relevantnímu právu licenci v době po přijetí *de iure* standardu, proto naznačuje, že dojde-li následně k odmítnutí tuto licenci udělit (a tím pádem k porušení tohoto závazku), přestože třetí strana měla zájem licenci za FRAND podmínek získat a jednala v dobré víře (viz podkapitola 2.1), půjde o jednání v rozporu s čl. 102 SFEU. Vlastníci práv duševního vlastnictví nezbytných pro *de facto* standard se naproti tomu k žádné povinnosti poskytnout licenci předem nezavázali. Jejich právo duševního vlastnictví se stalo nezbytným pro daný standard čistě v důsledku fungování tržních mechanismů a nikoli výměnou za udělení FRAND závazku. To znamená, že jejich nezbytnost nemůže být presumována jako je tomu v případě *de iure* standardů, ale naopak musí být důkladněji zjišťována v rámci testu zvláštních okolností.

Na tomto místě se sluší doplnit, že SDEU se ve věci *Huawei v. ZTE* nevěnoval posouzení toho, zda vlastnictví patentu nezbytného pro *de iure* standard automaticky a bez dalšího zakládá dominantní postavení vlastníka takového patentu, neboť tato otázka nebyla součástí řízení před ním.¹⁰² GA Wathelet ve svém stanovisku nicméně uvádí, že samotné vlastnictví patentu nezbytného pro standard dle jeho názoru nemusí nutně znamenat, že vlastník příslušného patentu má dominantní postavení. Je pak na vnitrostátním soudu, aby v každém konkrétním případě zvláště tento skutkový stav ověřil.¹⁰³ Lze se domnívat, že stejné se uplatní i ve vztahu k postavení vlastníka práv duševního vlastnictví nezbytných pro *de facto* standard. Platí přitom, že dílčí závěr o dominantním postavení vlastníka práva duševního vlastnictví nezbytného pro *de iure* či *de facto* standard, je pro posouzení souladu jednání záležejícího v odmítnutí poskytnout licenci k tomuto právu, výchozím předpokladem, bez kterého nemá smysl se do úvah stran výše popsané problematiky vůbec pouštět.

¹⁰¹ Mair (n 21), str. 86

¹⁰² *Huawei v. ZTE* (n 71), body 42, 43

¹⁰³ *Huawei v. ZTE*, stanovisko GA Whatheleta (n 100), bod 57

2.3.2 Nepřiměřené licenční poplatky

Kategorické odmítnutí poskytnout licenci ve vztahu k patentům nezbytným pro *de iure* standard v praxi nicméně nepředstavuje hlavní problém. Zdá se totiž, že takové odmítnutí je častější v případech týkajících se *de facto* standardů. Možným vysvětlením může být skutečnost, že jednotliví vlastníci duševního vlastnictví nezbytného pro *de facto* standard, na rozdíl od vlastníků patentů nezbytných pro *de iure* standard, vyvíjeli své technologie chráněné duševním vlastnictvím primárně s vidinou toho, že budou následně těžit z výhody, kterou jim tyto technologie poskytnou vůči ostatním tržním subjektům (a nikoli z licenčních poplatků za jejich užívání). Na druhé straně, vlastníci patentů nezbytných pro *de iure* standard, s ohledem na FRAND závazek, tímto způsobem k vývoji svých technologií přistupovat nemohou, neboť se výslovně zavázali ostatním tržním subjektům přístup ke svému duševnímu vlastnictví poskytnout.

Ve vztahu k právům duševního vlastnictví nezbytným pro *de iure* standard se proto problém vyskytuje spíše v návaznosti na konkrétní podmínky, za kterých jednotliví vlastníci těchto práv nabízejí licence třetím osobám. Jak už totiž bylo popsáno výše, představa o tom, co přesně tvoří spravedlivé, přiměřené a nediskriminační podmínky, se mezi jednotlivými podniky liší.

Kromě případu ve věci *Rambus* (kde nicméně nešlo o porušení FRAND závazku – viz podkapitola 1.2.1), se Komise nepřiměřenými licenčními podmínkami zabývala znovu v roce 2007, kdy zahájila formální šetření proti americké společnosti Qualcomm Incorporated. Ta se měla dopustit porušení FRAND závazku požadováním licenčních poplatků převyšujících hranici toho, co lze považovat za přiměřené a spravedlivé.¹⁰⁴ O dva roky později Komise nicméně řízení uzavřela bez jakýchkoli skutkových zjištění nebo závěrů stran toho, jak v konkrétních případech posuzovat nepřiměřenost konkrétních licenčních poplatků, neboť v obdobných případech není snadné prokázat, že licenční poplatky za užívání práv duševního vlastnictví, přestože mohou být vysoké, jsou tak nepřiměřené, že je lze považovat za vykořisťující.¹⁰⁵ Posouzení, co v tomto ohledu platí za nepřiměřené a nespravedlivé totiž nutně musí vycházet z toho, jakým způsobem bude v každém jednotlivém případě vymezen obsah FRAND závazku, přičemž jeho obsahová nejasnost značně limituje možnost vynesení kategorických soudů o tom, zda konkrétní podmínky jsou s ním v souladu či nikoli (viz podkapitola 2.1).

¹⁰⁴ Komise, 'Antitrust: Commission initiates formal proceedings against Qualcomm' (press release) MEMO/07/389

¹⁰⁵ Komise, 'Antitrust: Commission closes formal proceedings against Qualcomm' (press release) MEMO/09/516; Geradin, 'European Union Competition Law, Intellectual Property Law and Standardization' (n 69), str. 81

2.3.3 Soudní zákazy a předběžná opatření

Jak již bylo naznačeno v úvodu k této kapitole, v praxi také často dochází k tomu, že nabyvatelé licencí jsou k přijetí nepřiměřených licenčních poplatků ze strany jednotlivých vlastníků patentů nezbytných pro standard tlačeni pod hrozbou soudního vymáhání svých práv k duševnímu vlastnictví, konkrétně cestou soudem nařízených předběžných opatření nebo zákazů. Předmětem těchto soudních zákazů je zpravidla soudem stanovená povinnost vyrábějícím podnikům zdržet se uvádění na trh takových výrobků, které využívají patentem chráněnou technologii, popř. povinnost tyto výrobky stáhnout z trhu. Vyhovění takovému požadavku z pohledu velkých podniků může představovat významnou ztrátu, neboť se mnohdy jedná o výrobky, na jejichž prodeji jsou ekonomicky závislé nebo přinejmenším takové prodeje tvoří nezanedbatelnou část jejich příjmů.¹⁰⁶ Nárok na soudní zákaz nebo nařízení předběžného opatření, které má docílit výše uvedeného, proto představuje mocný nástroj, jak druhou stranu přinutit k akceptaci nepřiměřených licenčních poplatků (viz výše). Uplatnění těchto nároků, a zejména pak velmi silná vyjednávací pozice vlastníků patentů nezbytných pro standard, je proto třeba považovat za příčinu potenciálně nežádoucích dopadů na hospodářskou soutěž, ke kterým dochází zejm. ve formě vymáhání nepřiměřených licenčních podmínek.¹⁰⁷

Komise využila příležitosti poprvé se nepřímo vyjádřit k problematice soudních zákazů ve vztahu k patentům nezbytným pro standard ve svém rozhodnutí ve věci *Google/Motorola Mobility*¹⁰⁸ v rámci posouzení zákonnosti spojení společností Google a Motorola Mobility, ve kterém uvedla, že hrozba soudním zákazem nebo jeho vymáhání proti potencionálnímu nabyvateli licence jednajícím v dobré víře, může narušit hospodářskou soutěž např. tím, že tento bude donucen k přijetí licenčních podmínek, se kterými by za normálních okolností nesouhlasil.¹⁰⁹

Právo na soudní ochranu, a tedy i právo obrátit se na soud s žádostí o soudní zákaz nebo předběžné opatření proti třetí osobě, je nicméně právem výslovně uznaným v čl. 47 Listiny základních práv Evropské unie.¹¹⁰ To znamená, že i vlastníci patentu nezbytného pro standard se mohou obrátit na soud s žádostí o soudní zákaz nebo vydání předběžného opatření. Obdobně jako v případech odmítnutí poskytnout licenci k právu duševního vlastnictví nezbytnému pro standard,

¹⁰⁶ Např. společnost Motorola se obrátila na soud s žádostí o vydání soudního zákazu ve vztahu k prodeji výrobků jako jsou Apple iPhone, iPad nebo Microsoft Windows a Xbox – viz Geradin, 'European Union Competition Law, Intellectual Property Law and Standardization' (n 69), str. 86

¹⁰⁷ Geradin, 'European Union Competition Law, Intellectual Property Law and Standardization' (n 69), str. 86

¹⁰⁸ *Google/Motorola Mobility* (COMP/M.6381) Rozhodnutí Komise ze dne 13.2.2012 [2012] C(2012) 1068

¹⁰⁹ Ibid, bod 107

¹¹⁰ Listina základních práv Evropské unie [2012] OJ C326/391

SDEU judikoval v případech *ITT Promedia*¹¹¹ a *Protégé International*,¹¹² že za zvláštních okolností může i realizace práva na soudní ochranu představovat zneužití dominantního postavení ve smyslu čl. 102 SFEU. Zvláštními okolnostmi se v tomto smyslu rozumí taková jednání podniku v dominantním postavení, u kterých je možné mít za to, že:

- (a) uplatnění soudní ochrany nemá za cíl vymezit vzájemná práva a povinnosti, ale naopak slouží pouze k obtěžování druhé strany; a
- (b) žádost o soudní ochranu je součástí plánu, jehož cílem je omezit hospodářskou soutěž.¹¹³

Soutěžněprávní důsledky spojené s vymáháním soudních zákazů ve vztahu k patentům nezbytným pro standard obsahově zapadají do širšího rámce problematiky zneužití dominantního postavení uplatněním práva na soudní ochranu a volně navazují na rozhodovací praxi vycházející z výše zmíněných rozhodnutí SDEU. Uplatnění žalobních nároků a vymáhání soudních zákazů vlastníky patentů nezbytných pro standard, však představuje vedle typových situací vyplývajících z linie soudních rozhodnutí *ITT Promedia* a *Proégé International* další kategorii zvláštních okolností, které odůvodňují omezení subjektivních práv na soudní ochranu těchto vlastníků.¹¹⁴

Komise se konkrétními okolnostmi, kdy je uplatnění soudních zákazů ve vztahu k patentům nezbytným pro standard v rozporu se soutěžním právem detailně zabývala v řízeních *Samsung v. Apple*¹¹⁵ a *Motorola v. Apple*.¹¹⁶ Stejně jako v případech odmítnutí licence k patentu nezbytného pro *de iure* standard nelze bez dalšího aplikovat doktrínu zvláštních okolností (jak bylo popsáno výše – viz podkapitola 2.3.1.2), Komise vyloučila aplikaci závěrů stanovených v rozhodnutích *ITT Promedia* a *Proégé International* na případy zahrnující problematiku zneužití dominantního postavení výkonem soudních zákazů ve vztahu k patentům nezbytným pro standard.¹¹⁷ Místo toho, Komise ve smyslu výše uvedeného rozhodla, že výkon práva na soudní ochranu, tj. v tomto případě formou vymáhání soudních zákazů, je v rozporu s čl. 102 SFEU za předpokladu, že je takový soudní zákaz vymáhán proti potenciálnímu nabyvateli licence, který je ochoten licenci za FRAND podmínek získat (a zaplatit za ni).¹¹⁸ Z uvedeného tak vyplývá, že vymáhání soudních zákazů zůstává vlastníků patentů nezbytných pro standard i nadále

¹¹¹ T-111/96 *ITT Promedia v. Commission* [1998] ECLI:EU:T:1998:183

¹¹² T-119/09 *Protégé International v. Commission* [2012] ECLI:EU:T:2012:421

¹¹³ *ITT Promedia v. Commission* (n 111), bod 55; *Protégé International v. Commission* (n 112), bod 49

¹¹⁴ Niccolo Galli, 'The FRAND Defense up to Huawei/ZTE' (2016) 7 *Bocconi Legal Papers* 155, str. 160

¹¹⁵ *Samsung* (Comp/AT.39939) Rozhodnutí Komise ze dne 29.4.2014 [2014] C(2014) 2891 final

¹¹⁶ *Motorola* (Comp/AT.39985) Rozhodnutí Komise ze dne 29.4.2014 [2014] C(2014) 2892 final

¹¹⁷ *Ibid*, bod 531-534

¹¹⁸ *Ibid*, bod 280, 306 a 307

umožněno. Jejich subjektivní právo je nicméně v tomto ohledu omezeno v závislosti na tom, zda je druhá strana ochotna v dobré víře jednat o uzavření licence.

Tento přístup v podstatě potvrdil SDEU ve svém rozhodnutí ve věci *Huawei v. ZTE*, v němž obecně stanovil systém podmínek, za jejichž splnění je vlastník patentu nezbytného pro standard oprávněn se domáhat soudního zákazu vůči třetí straně, aniž by bylo takové jednání považováno za zneužití dominantního postavení. Významnou charakteristikou tohoto systému je skutečnost, že SDEU vyžaduje splnění určitých povinností od obou zúčastněných stran – vlastníka patentu i potencionálního nabyvatele licence.¹¹⁹

Ve vztahu k vlastníkovi patentu SDEU vyžaduje, aby před uplatněním svého práva u soudu upozornil třetí stranu na porušování svého patentu, předmětný patent dostatečně identifikoval a upřesnil, v čem spočívá jeho porušení.¹²⁰ Pokud druhá strana v reakci na tuto výzvu vyjádří vůli uzavřít licenci za FRAND podmínek, vlastník patentu je povinen dodat písemnou nabídku licence obsahující konkrétní odměnu a způsob jejího výpočtu.¹²¹ Potencionální nabyvatel licence je povinen v dobré víře a v souladu s ustálenými obchodními zvyklostmi tuto nabídku zvážit, přičemž jeho postup nesmí vykazovat žádné známky odkládacích taktik.¹²² Nepřijme-li potencionální nabyvatel licence tuto nabídku, je na něm, aby v krátké lhůtě předložil vlastníkovi patentu protinabídku, která rovněž odpovídá FRAND podmínkám.¹²³

Smyslem stanovení podmínek rovněž ve vztahu k potencionálnímu nabyvateli licence je snaha zabránit situaci, ve které je sice vlastník patentu nezbytného pro standard připraven poskytnout potřebnou licenci na základě FRAND podmínek (nebo o nich ve vší vážnosti jednat), nicméně subjekt implementující standard, a tím pádem užívající i patent pro tento standard nezbytný, se uzavření takové licence vyhýbá (tzv. reverse hold-up nebo hold-out).¹²⁴ SDEU tak výše uvedeným systémem povinností stanovenými jak ve vztahu k vlastníkovi patentu, tak ve vztahu k nabyvateli licence, opatrně balancuje mezi zájmy obou stran. Pokud povinnosti vyplývající z uvedeného regulatorního rámce poruší vlastník patentu nezbytného pro standard, je jeho jednání záležející ve vymáhání soudních zákazů považováno za rozporné s FRAND závazkem a rovněž s čl. 102 SFEU. Poruší-li povinnost jednat v dobré víře potencionální nabyvatel licence, pak je stejné jednání ze strany vlastníka patentu zcela v souladu se soutěžním právem.¹²⁵

¹¹⁹ Geradin, 'European Union Competition Law, Intellectual Property Law and Standardization' (n 69), str. 88

¹²⁰ *Huawei v. ZTE* (n 71), bod 61

¹²¹ *Ibid*, bod 65

¹²² *Ibid*

¹²³ *Ibid*, bod 66

¹²⁴ Vinje (n 58), str. 30

¹²⁵ *Ibid*, str. 31

Komise a SDEU tak využily problematiku soudních zákazů k tomu, aby vymezily obecný právní rámec pro situace, ve kterých dojde k porušení FRAND závazku (a potažmo i k porušení čl. 102 SFEU), aniž by se však přitom v jednotlivých případech zabývaly tím, zda konkrétní licenční nabídka je nebo není v souladu s FRAND podmínkami, resp. co přesně tvoří obsah FRAND závazku (viz podkapitoly 2.1 a 2.3.2).¹²⁶

Definice pojmu FRAND závazku tak byla rozhodnutím ve věci *Huawei v. ZTE* podstatným způsobem doplněna a rozšířena tak, že nyní kromě požadavku na „kvalitu“ samotných licenčních podmínek zahrnuje rovněž i pravidla postupu při jejich sjednávání, tj. procesní aspekt. Nadále je tak třeba se při zkoumání toho, zda jsou v daném případě konkrétní licenční podmínky spravedlivé, přiměřené a nediskriminační (tedy v souladu s FRAND závazkem), zaměřit rovněž na způsob, jakým byly tyto podmínky sjednány, a nikoli pouze hodnotit, jestli splňují požadované hmotné znaky definice.

2.4 Nevyrábějící subjekty a FRAND závazek

Kromě otázek spojených s vnitřní podstatou FRAND závazků jako je jejich povaha, obsah či způsob kontroly jejich dodržování a vymáhání, se v praxi objevuje další významná rovina zasluhující pozornost.

Podniky zúčastněné na standardizačním procesu, které zároveň provozují činnost záležící v implementaci přijímaného standardu, tedy ve faktické výrobě výrobků nebo poskytování služeb, se k FRAND závazku zavazují již před přijetím samotného standardu a po jeho přijetí jsou povinny postupovat v souladu s tímto dříve poskytnutým FRAND závazkem. Přes veškeré slabiny, které institut FRAND závazku vykazuje, ať už jde o jeho vágní formulaci, nejasnou povahu, či otázky stran způsobu jeho vymáhání, zůstává nicméně skutečností, že stále představuje určitou garanci pro potencionální nabyvatele licence a licensory nutí alespoň k jisté obezřetnosti s ohledem na hrozící soutěžněprávní postihy v případě jeho porušení (podrobněji viz podkapitola 2.3).

Zásadní problém proto může představovat situace, kdy bude patent nezbytný pro standard převeden na subjekt, který se dopředu nezavázal postupovat při jeho licencování v souladu s FRAND podmínkami, tj. neposkytl *ex ante* FRAND závazek. Taková situace znovu otevírá prostor pro různé druhy oportunního chování popsané v podkapitolách výše.

¹²⁶ Roberto Grasso, ‘The ECJ Ruling in Huawei and the Right to Seek Injunctions Based on FRAND-Encumbered SEPs under EU Competition Law: One Step Forward’ (2016) 39 World Competition 213, str. 215-216

V praxi se ukazuje, že podstatnou část subjektů, které se v takových případech pokouší těžit z patentů nezbytných pro standard, tvoří tzv. nevyrobějící subjekty (NPE – z anglického „non-practicing entities“).¹²⁷ Nevyrobějícími subjekty jsou podniky, jejichž předmět činnosti spočívá čistě v agregaci práv duševního vlastnictví a následném profitování na licenčních poplatcích za poskytnuté licence.¹²⁸

Do stejné kategorie mohou nicméně spadat rovněž např. univerzity nebo jiná vědecká pracoviště a výzkumná centra, která provádí výzkum, ale vlastní implementaci ve výrobcích a službách nerealizují. V případě této skupiny nevyrobějících subjektů bude přitom z logiky věci docházet spíše k transferům nebo licencování patentů nezbytných pro standard právě na vyrábějící podniky a budou to právě tyto subjekty, které pravděpodobně budou u vzniku standardu, na kterém se předmět chráněný příslušným patentem podílet. Scénář, ve kterém je příslušný patent převeden na výzkumné centrum až po přijetí standardu a bude zde ve vztahu k němu absentovat FRAND závazek, je proto značně nepravděpodobný a v praxi se tak popisovaný problém u těchto druhů nevyrobějících subjektů nejspíš nebude vyskytovat.

Situace je však odlišná v případě první skupiny nevyrobějících subjektů, tj. těch, jejichž činnost spočívá výhradně ve správě patentových portfolií a jejich následné kapitalizaci prostřednictvím vymáhání licenčních poplatků. Už z povahy jejich činnosti vyplývá, že k nabývání práv k patentům nezbytným pro standard dochází v jejich případě spíše zprostředkovaně a nikoli v návaznosti na vlastní výzkum a vývoj. Za situace, kdy tyto subjekty nevyrobí žádné výrobky v rámci své činnosti, nepotřebují proto ani k jejímu výkonu licence od jiných podniků, jako je tomu často v případě velké části vyrábějících podniků, které si vzájemně poskytují křížové licence k jednotlivým jimi vlastněným patentům.¹²⁹ Ve chvíli, kdy při vyjednávání o licencích nehrozí jedné ze stran, že druhá bude v reakci na tvrdost nabízených licenčních podmínek postupovat stejně tvrdým způsobem, získává nevyrobějící podnik při takovém vyjednávání vůči druhé straně podstatnou výhodu. O to naléhavěji působí požadavek na vypořádání této situace ve vztahu k zachování existence FRAND závazku i směrem k nevyrobějícím subjektům (ale obecně i ve vztahu ke všem ostatním subjektům), které patent nezbytný pro standard nabyly až po přijetí standardu, aniž by se současně předem zavázaly postupovat v souladu s FRAND závazkem při

¹²⁷ Marc „Sandy“ Block, ‘Transfers of Standards Essential Patents’ in Jorge L. Contreras (ed), *The Cambridge handbook of technical standardization law: competition, antitrust, and patents* (Cambridge University Press 2018), str. 233

¹²⁸ Damien Geradin, ‘Patent assertion entities and EU competition law’ (2016) George Mason Law & Economics Research Paper No. 16-08, str. 2, 5

¹²⁹ Blind, Kahin (n 15), str. 12 a 15; Geradin, ‘Patent assertion entities and EU competition law’ (n 128), str. 14

následném nakládání s patentem. Takový případ v minulosti řešila Komise s ohledem na postup německé společnosti ICom, která se u soudu domáhala ochrany práv k patentovému portfoliu nabytému od společnosti Bosch, proti společnostem Nokia, HTC a Deutsche Telekom. Případ následně skončil tím, že společnost ICom na základě postupu Komise v této věci *ex post* deklarovala záměr převzít původní FRAND závazek ve vztahu k postoupenému portfoliu.¹³⁰

Komise v tomto ohledu stanoví, že ve snaze zajistit účinnost FRAND závazku je třeba, aby tento byl dodržován i ze strany podniku, na který vlastník svůj patent převede, a to např. prostřednictvím smluvního ustanovení mezi převodcem a nabyvatelem.¹³¹ Na to navázaly mnohé standardizační organizace a v tomto duchu začlenily do svých politik v oblasti práv duševního vlastnictví ustanovení, která stanoví, že jednou udělený FRAND závazek přechází v případě převodu předmětného patentu na jeho nabyvatele. Tak např. ETSI v tomto ohledu podává, že FRAND závazek vázne na předmětném patentu nezbytném pro standard a zavazuje všechny budoucí nabyvatele, přičemž převodce je povinen zaručit, aby smlouva o převodu patentu (nebo jiný titul pro nabytí vlastnického práva) obsahovala příslušná ustanovení, která závaznost FRAND závazku pro nabyvatele zajistí. Zároveň ale platí, že FRAND závazek má být vykládán jako závazný pro všechny nabyvatele, bez ohledu na to, zda požadovaná ustanovení jsou ve smlouvě obsažena.¹³² V zásadě obdobným způsobem k tomuto problému přistoupily i ITU, ISO a IEEE. ITU a ISO nicméně na rozdíl od ETSI, výslovně stanoví, že v případě, že převodce v souvislosti s převodem splní všechny požadavky stran obsahu smlouvy o převodu patentu, bude zproštěn jakékoli povinnosti zaručit dodržení FRAND závazku ze strany nabyvatele.¹³³ IEEE od vlastníků patentů nezbytných pro standard vyžaduje poskytnout formální příslib (LOA – z anglického „letter of assurance“), který je ve své podstatě FRAND závazkem. Ve vztahu k potencionálnímu převodu předmětného patentu obsahuje LOA mimo jiné ustanovení, které převodci zakazuje patent převést za účelem obejití FRAND závazku a povinnost získat od nabyvatele patentu jeho vlastní souhlas s dodržováním FRAND závazku v budoucnu.¹³⁴

Veškeré úvahy o závaznosti FRAND závazku ve vztahu k pozdějším nabyvatelům patentu nezbytného pro standard přitom ve svém důsledku vycházejí z jeho povahy (viz podkapitola 2.2).

¹³⁰ Komise, ‘Antitrust: Commission welcomes ICom’s public FRAND declaration (press release)’ MEMO/09/549; Block (n 127), str. 236

¹³¹ Pokyny k použitelnosti čl. 101 SFEU na horizontální dohody (n 2), bod. 285

¹³² ETSI Intellectual Property Rights Policy (n 79), čl. 6.1bis

¹³³ ITU, ‘Guidelines for Implementation of the Common Patent Policy for ITU-T/ITU-R/ISO/IEC’ (ed 3.0 second revision, 26.6.2015), dostupné na: <https://www.itu.int/dms_pub/itu-t/oth/04/04/T04040000010004PDFE.pdf> navštíveno dne 15.6.2018, čl. 7

¹³⁴ IEEE, ‘IEEE-SA Standards Board Bylaws’ (Approved by the IEEE-SA Board of Governors; Prosinec 2017), dostupné na: <http://standards.ieee.org/develop/policies/bylaws/sb_bylaws.pdf> navštíveno dne 15.6.2018, čl. 6.2

Z výše uvedeného by se proto mohlo zdát, že to, zda se bude FRAND závazek vztahovat i na pozdějšího nabyvatele patentu, závisí z velké části na znění převodní smlouvy – viz doporučení Komise zakotvit smluvně dodržování FRAND závazku nabyvatelem nebo znění politik v oblasti duševního vlastnictví jednotlivých standardizačních organizací, které všechny ve větší či menší míře pracují se skutečností, že převodní smlouva bude obsahovat nějaké ujednání stran přechodu FRAND závazku. Pokud by tomu tak ale skutečně bylo, nasvědčovalo by takové pojetí, že FRAND závazek není skutečně nic než čistý kontrakt. Jak již ale bylo popsáno výše, takové pojetí FRAND závazku, alespoň v Evropské unii, nejspíš nelze bez výhrad přijmout. V takovém případě by totiž trvání FRAND závazku bylo pouze na vůli nabyvatele a převodce. Nicméně za situace, kdy zajištění FRAND závazku představuje při procesu přijetí standardu podstatnou podmínku pro to, aby standardizační dohoda jako celek nebyla posuzována za rozpornou s čl. 101 odst. 1 SFEU, nelze připustit, aby záruky, které FRAND závazek poskytuje, bylo posléze možné negovat prostým převodem patentu na jinou osobu. Jinými slovy, pokud by dodržování FRAND závazku nebylo zajištěno i ze strany budoucích nabyvatelů patentů nezbytných pro standard, došlo by nejen k faktickému popření smyslu jejich přijímání, ale rovněž i ke zpochybnění legitimacy standardizačních dohod a jejich souladu se soutěžním právem. Závěr této krátké úvahy lze proto rovněž považovat za argument ve prospěch vnímání FRAND závazku jako konstruktivního soutěžního práva spíše než čistého kontraktu, tak jak bylo popsáno výše v podkapitole 2.2.

2.5 Dílčí shrnutí

FRAND závazky mají v zásadě dvojí roli. Zaprvé, představují jeden z požadavků bezpečného přístavu pro účely posouzení souladu standardizační dohody jako celku s čl. 101 SFEU. Zadruhé, tyto závazky rovněž v návaznosti na standardizační proces ukládají vlastníkům jednotlivých práv duševního vlastnictví nezbytných pro přijímání standardu dodatečnou povinnost poskytnout všem potenciálním zájemcům licenci ke svému duševnímu vlastnictví za spravedlivých, přiměřených a nediskriminačních podmínek. Jedná se o nástroj ke snížení rizika nežádoucího oportunního jednání ze strany vlastníků práv duševního vlastnictví. Porušení FRAND závazku ze strany vlastníků příslušných práv tak může být za určitých podmínek hodnoceno jako zneužití dominantního postavení ve smyslu čl. 102 SFEU.

Jistá povahová nejednoznačnost či obsahová neúplnost FRAND závazků však postupem času dala vzniknout řadě sporných situací, které povětšinou vznikaly kvůli odlišnostem v chápání obsahu FRAND závazku v konkrétních případech mezi vlastníky duševního vlastnictví na jedné straně a nabyvateli licencí na straně druhé. Unijní orgány se tak musely vypořádat například s tím,

co v kontextu FRAND závazků představuje nepřiměřené licenční poplatky nebo zda může uplatnění práva na soudní ochranu práva k duševnímu vlastnictví znamenat porušení FRAND závazku a potažmo i zneužití dominantního postavení. Stran určení konkrétních licenčních podmínek preferuje současný přístup Komise a SDEU konsenzuální způsob vymezení jejich obsahu a až v případě, kdy jednání nevedou ke vzájemné shodě, připouští, aby licenční podmínky byly autoritativně určeny soudem nebo rozhodcem. Jednání vedená v dobré víře mezi všemi zúčastněnými subjekty jsou podle SDEU rovněž východiskem pro posouzení, za jakých podmínek může výkon soudní ochrany práv duševního vlastnictví představovat porušení čl. 102 SFEU.

Ve vztahu k soutěžněprávním omezením subjektivních práv vlastníků duševního vlastnictví plynoucím z FRAND závazků, lze oprávněně namítat nedostatek právní jistoty, zejm. s ohledem na zmiňovanou obsahovou nejasnost FRAND závazku. Soudní praxe a rozhodovací praxe Komise nicméně za účelem vnesení určité míry právní jistoty do existující právní regulace postupně vymezila relativně jasný a transparentní rámec toho, jakým způsobem má být obsah FRAND závazku v konkrétních případech určen. Lze se proto domnívat, že takto stanovený systém dostatečným způsobem překleneje prvotní obsahovou nejasnost FRAND závazků a poskytuje vlastníků duševního vlastnictví poměrně jasnou představu, jakým způsobem mají k vyjednávání o licenčních podmínkách přistupovat a za jakých podmínek se mohou obrátit na soud s nárokem na ochranu svých práv. Stejně platí i o právní jistotě nabyvatelů licencí, kterým uplatňovaný právní režim rovněž poskytuje dostatečně jasnou představu o podmínkách, za kterých se mohou bránit výkonu práva na soudní ochranu vlastníky duševního vlastnictví nebo nepřiměřeným licenčním poplatkům.

Existující právní regulace užívání či ochrany práv duševního vlastnictví ve vztahu k čl. 102 SFEU přitom nerozlišuje mezi vyrábějícími podniky, nevyrábějícími subjekty nebo výzkumnými středisky a uplatní se na všechny druhy tržních subjektů stejným způsobem. Je tomu tak proto, že při regulaci právních poměrů vlastníků duševního vlastnictví je v této oblasti klíčový především samotný FRAND závazek a nikoli subjekt, který jej udělil nebo dokonce předmět jeho činnosti. Jinými slovy, dokud tržní subjekt při nakládání či ochraně svého duševního vlastnictví jedná v souladu s FRAND závazkem, resp. v mezích rámce stanoveného za účelem vymezení obsahu konkrétních FRAND podmínek, je vcelku bez jakéhokoli významu, jestli k danému jednání dochází za účelem výroby, výzkumu nebo kapitalizace duševního vlastnictví. Dodržení FRAND závazku má totiž zajistit, aby v žádném z těchto případů nedošlo k negativnímu ovlivnění hospodářské soutěže.

V tomto ohledu je tak velmi důležité, aby FRAND závazek zavazoval skutečně všechny vlastníky duševního vlastnictví. Ze strany Komise a jednotlivých standardizačních organizací proto byly přijaty kroky k tomu, aby FRAND závazek k určitému právu duševního vlastnictví udělený v době před přijetím standardu, byl závazný i pro všechny budoucí vlastníky, a to bez ohledu na to, že sám pozdější vlastník FRAND závazek neudělil. S tímto přístupem nelze než souhlasit, neboť jde o praktické řešení reálných situací, ke kterým v praxi může docházet, zejm. v případech, kdy výzkumné středisko nebo univerzita (nebo potažmo i vertikálně integrovaný podnik, který vyvíjí technologie a zároveň i produkuje výrobky) sice v rámci standardizačního procesu udělí FRAND závazek k patentu nezbytnému pro daný standard, ale záhy jej převede na jiný subjekt. Pokud by v takovém případě nový vlastník patentu nebyl vázán existujícím FRAND závazkem, docházelo by ve své podstatě k jeho snadnému obejití. Je zřejmé, že taková praxe by představovala významné snížení právní jistoty na straně potenciálních zájemců o licenci, neboť skutečnost, zda mohou spoléhat na získání licence za spravedlivých, přiměřených a nediskriminačních podmínek by závisela na tom, jestli předmětný patent nezmění původního vlastníka. Kroky k zajištění trvání FRAND závazku ze strany Komise i jednotlivých standardizačních organizací lze proto hodnotit jako obecně zvyšující právní jistotu stávající úpravy.

3. Implementace standardu, užívání a převody práv duševního vlastnictví

Po přijetí technického standardu, ať už v rámci standardizační organizace nebo konsorcia, je jeho následná implementace povětšinou přímo spojena s užíváním práv duševního vlastnictví. K zajištění výroby výrobků, které splňují požadavky stanovené přijatým standardem, nebo k zajištění jejich vzájemné interoperability připojením ke standardizovanému rozhraní, budou jednotlivé podniky nuceny využít technologie chráněné právy duševního vlastnictví. K oprávněnému užívání těchto práv je však zpravidla vyžadován souhlas jejich vlastníků. Jak již bylo popsáno v předchozích kapitolách, veškeré požadavky kladené na proces přijímání technických standardů, jejichž splněním je obecně podmiňována legitimita standardizačních dohod z pohledu soutěžního práva (zejm. s ohledem na čl. 101 SFEU), cílí právě na poskytnutí volného přístupu ke standardu, zajištění jeho široké implementace a s tím spojené zprostředkování potřebného souhlasu k užití potřebných práv duševního vlastnictví.

Povinnosti jednotlivých podniků zveřejnit v rámci standardizačního procesu všechna svá práva duševního vlastnictví nezbytná pro přijímaný standard (viz podkapitola 1.2.1) a poskytnout před přijetím standardu FRAND závazek (viz kapitola 2) sice zajišťují rovný přístup ke standardu, nicméně samotné prostředky, kterými je tento přístup realizován, tj. licenční smlouvy nebo smlouvy o převodu duševního vlastnictví, zůstávají rovněž otevřené soutěžněprávnímu dohledu a eventuálně i postihu. Ve své podstatě jde totiž také o dohody mezi podniky ve smyslu čl. 101(1) SFEU. To znamená, že i v případech, kdy proces technické standardizace poskytuje potřebné záruky a konkrétní standardizační dohoda splňuje podmínky bezpečného přístupu nebo je na základě individuálního posouzení vyňata z působnosti čl. 101 SFEU, může v souvislosti s využíváním standardu dojít k narušení hospodářské soutěže. Jinými slovy, konkrétní licenční smlouvy, resp. smlouvy o převodu duševního vlastnictví, které se vztahují k užívání práv duševního vlastnictví nezbytných pro vlastní využití standardu, podléhají zdvojenému soutěžněprávnímu dohledu. Jak bylo popsáno v podkapitole 2.3 výše, tyto dohody musí být jednak v souladu s FRAND závazkem, jehož porušení může být hodnoceno jako zneužití dominantního postavení ve smyslu čl. 102 SFEU, ale rovněž nesmí obsahovat ani žádná zakázaná ujednání podle čl. 101(1) SFEU.

3.1 Bloková výjimka pro kategorie dohod o převodu technologií

Obdobně jako v případě standardizačních dohod, Komise si je i v tomto případě vědoma prospěšnosti smluv navazujících úzce na implementaci standardu, které zprostředkovávají podnikům potřebný přístup k nezbytným právům duševního vlastnictví. Komise zejména uznává, že licenční smlouvy a smlouvy o převodech práv duševního vlastnictví mohou v tomto smyslu přispět k zamezení zdvojení výzkumu a vývoje, posilovat podněty k jeho dalšímu uskutečňování, podpořit inovace, usnadnit šíření technologií a zprostředkovat soutěž na výrobních trzích.¹³⁵ Ve snaze vyvážit možná rizika, redukovat je ve vztahu k popsáním potencionálním přínosům a rovněž za účelem vnesení do právních vztahů mezi jednotlivými subjekty více právní jistoty, Komise zavedla pro dohody o převodu technologií blokovou výjimku (TTBER) z působnosti čl. 101(1) SFEU.¹³⁶ Dle čl. 1(1)(c) TTBER se dohodami o převodu technologií, na které se stanovena výjimka vztahuje, rozumí jak licenční smlouvy, tak smlouvy o převodu práv duševního vlastnictví. V obou případech se ovšem vyžaduje, aby účelem takové dohody byla výroba výrobků, která se tak stává pojmovým znakem dohod o převodu technologií ve smyslu nařízení TTBER. Bloková výjimka pro dohody o převodu technologií je proto konstruována tak, že se vztahuje toliko na licenční či převodní smlouvy, které jsou sjednávány za účelem výroby výrobků. Převody práv duševního vlastnictví na subjekty, jejichž činností není výroba výrobků, ale čistě správa patentových portfolií a jejich následná kapitalizace, proto nespádají do působnosti blokové výjimky a jako takové musí být posuzovány individuálně pouze podle čl. 101 SFEU. V případě smlouvy o převodu příslušných práv je navíc dále vyžadováno, aby část rizika spojeného s užíváním převáděného práva zůstala na převodci.¹³⁷ Předmětem dohod o převodu technologií jsou dle čl. 1(1)(b) TTBER práva průmyslového vlastnictví a autorská práva k softwaru.

Stran aplikovatelnosti blokové výjimky na jednotlivé dohody o převodu technologií pracuje Komise s kritériem tržní síly, resp. velikosti tržního podílu. Vychází totiž z předpokladu, že tržní síla zúčastněných podniků a rozsah, v jakém jsou tyto podniky vystaveny soutěži ze strany jiných podniků, které vyrábí zastupitelné výrobky, je rozhodující ve vztahu k posouzení pravděpodobnosti toho, zda pozitiva dohod o převodu technologií převáží nad potencionálními

¹³⁵ Nařízení Komise (EU) č. 316/2014 ze dne 21.3.2014 o použití čl. 101 odst. 3 Smlouvy o fungování Evropské unie na kategorie dohod o převodu technologií [2014] OJ L93/17 (TTBER), Rec. 4

¹³⁶ Ibid, čl. 2 odst. 1

¹³⁷ Pokyny k použitelnosti čl. 101 SFEU na dohody o převodu technologií (n 2), bod 52 a 58

negativy.¹³⁸ Čl. 3(1) a (2) TTBER stanoví práh aplikovatelnosti blokové výjimky na dohody o převodu technologií mezi vzájemně soutěžícími podniky tak, že jejich společný tržní podíl nesmí překročit 20 %. V případě podniků, které vzájemně nejsou v soutěžním postavení, nesmí společný tržní podíl překročit 30 %. Vzájemný soutěžní vztah je pak mezi podniky přítomen, pokud oba působily na stejném relevantním výrobním trhu už před uzavřením dohody o převodu technologií.¹³⁹

Nicméně i v případě splnění požadavků aplikovatelnosti ve vztahu ke společnému tržnímu podílu se bloková výjimka nevztahuje na takové dohody o převodu technologií, pokud je jejich cílem přímé či nepřímé omezení hospodářské soutěže. Z aplikovatelnosti blokové výjimky jsou tak vyloučeny např. dohody o převodu technologií, které omezují možnost jedné strany, aby si sama určovala cenu, za kterou prodává své výrobky, omezují výrobu výrobků (s určitými výjimkami), rozdělují trhy nebo zákazníky (opět s určitými výjimkami) nebo omezují nabyvatele licence v možnosti užívat svá vlastní práva duševního vlastnictví a provádět vlastní výzkum a vývoj.¹⁴⁰ Dohody o převodu technologií naplňující znaky těchto tvrdých omezení je třeba považovat za zvlášť nebezpečné s ohledem na fungování účinné hospodářské soutěže. Tak např. u posledně jmenovaného omezení, licenční smlouva obsahující takové ujednání na jednu stranu obecně přispívá k technologickému rozvoji ve smyslu výše uvedeného, na druhé straně však tento rozvoj zároveň omezuje a ve výsledku proto nelze uvažovat o žádném pozitivním dopadu na inovace nebo žádoucím účinku na spotřebitele.¹⁴¹

Nařízení TTBER dále obsahuje seznam dalších tzv. vyloučených omezení, na která se bloková výjimka nevztahuje. Na rozdíl od tvrdých omezení, je-li některé z vyloučených omezení obsaženo v dohodě o převodu technologie, bloková výjimka se přesto uplatní na zbytek dohody. Z její působnosti je vyňato pouze dotčené ustanovení, to ovšem pouze za předpokladu, že takové ustanovení je oddělitelné od ostatních částí dohody.¹⁴² Dle čl. 5(1) TTBER je vyloučeným omezením např. závazek nabyvatele licence udělit poskytovateli výhradní licenci k vylepšené technologii, která byla předmětem původní dohody o převodu, nebo závazek nenapadnout platnost práv duševního vlastnictví poskytovatele licence.

Na závěr je třeba doplnit, že nařízení TTBER ve vztahu k tvrdým omezením vyňatým z působnosti blokové výjimky rozlišuje, obdobně jako v případě stanovené hranice tržních podílů

¹³⁸ TTBER (n 135), Rec. 4

¹³⁹ Pokyny k použitelnosti čl. 101 SFEU na dohody o převodu technologií (n 2), bod 30

¹⁴⁰ TTBER (n 135), čl. 4(1)(a)(b)(c)(d); pro úplný výčet tvrdých omezení viz TTBER (n 135), čl. 4(1) a (2)

¹⁴¹ Chrocziel, Moritz (n 89), str. 16

¹⁴² Pokyny k použitelnosti čl. 101 SFEU na dohody o převodu technologií (n 2), bod 128

pro účely aplikovatelnosti samotné blokové výjimky, zda jsou podniky ve vzájemném soutěžním nebo mimosoutěžním postavení. Ustanovení čl. 4 TTBER proto obsahuje výčet tvrdých omezení pro vzájemně soutěžící podniky a vzájemně si nekonkurující podniky zvlášť.

Stejně tak čl. 5 TTBER stanoví zvláštní kategorii vyloučených omezení pro dohody mezi podniky, které vzájemně nevystupují v soutěžním postavení. Tímto vyloučeným omezením je jakékoli ujednání, kterým je nabyvatel licence zbaven subjektivního práva v budoucnu využívat vlastní práva duševního vlastnictví nebo provádět vlastní výzkum a vývoj.¹⁴³ Je třeba zdůraznit, že stejné ujednání obsažené v dohodě mezi vzájemně soutěžícími podniky představuje tvrdé omezení, jehož důsledkem je oproti předchozímu případu vynětí celé této dohody z působnosti blokové výjimky. Tento rozdíl v přístupu k totožnému smluvnímu ujednání, který závisí čistě na tom, zda jsou oba podniky vzájemnými konkurenty či nikoli, je projevem již výše popsaneho předpokladu, že případná omezení soutěže jsou u přímo soutěžících podniků závažnější než u podniků, které vůči sobě nejsou v soutěžním vztahu.¹⁴⁴

3.2 Specifika soutěžněprávní regulace užívání práv duševního vlastnictví v rámci některých zvláštních typů dohod

Převody práv duševního vlastnictví nebo licence k jejich užívání mohou být sjednávány i z jiných důvodů než pouze za účelem samostatné výroby výrobků. Licence či převody duševního vlastnictví proto mohou být sjednávány či realizovány například také pro účely uskutečnění společného výzkumu a vývoje nebo též v rámci tzv. specializačních dohod. V obou těchto případech představují převody duševního vlastnictví nebo licence pouze prostředek k naplnění primárního účelu, kterým je podle typu příslušné dohody buď sdílený výzkum či vývoj nebo společný postup více podniků při produkci výrobků. Komise přitom, obdobně jako v případě některých dohod o převodu technologií, považuje zmíněné cíle za obecně prospěšné pro hospodářskou soutěž a stanovuje ve vztahu k ustanovením o licencích či převodech duševního vlastnictví v rámci těchto typů dohod zvláštní režim. Zmíněné typy dohod jsou proto vyňaty z působnosti blokové výjimky pro některé dohody o převodu technologií, přičemž právní režim ve vztahu k nim je upraven v samostatných nařízeních.¹⁴⁵

¹⁴³ TTBER (n 135), čl. 5(2)

¹⁴⁴ Chrocziel, Moritz (n 89), str. 16

¹⁴⁵ TTBER (n 135), čl. 9

3.2.1 Užívání duševního vlastnictví v rámci společného vývoje a výzkumu

V kontextu procesu přijímání technických standardů, zejm. v rámci činnosti jednotlivých technologických konsorcií (viz podkapitola 1.1), dochází v praxi kromě výběru konkrétního technologického řešení jako standardu, ve zvýšené míře i ke sdílenému vývoji a výzkumu, který mnohdy předchází vlastnímu procesu standardizace nebo jej doprovází či následuje.¹⁴⁶ Účastníci technologických konsorcií se v takovém případě ještě dříve, než je formalizovaný standardizační proces při konkrétní standardizační organizaci zahájen (je-li vůbec), nebo v jeho průběhu, dohodnou na tom, jakým směrem se budou inovace v konkrétních případech ubírat nebo jaká technologická řešení (a následně jejich výzkum a vývoj) zvolí.¹⁴⁷ Jinými slovy jde o jednání ve fázi před přijetím samotného standardu, nebo též v průběhu jeho přijímání, o koordinovaném postupu zúčastněných podniků stran výzkumu a vývoje v dalším procesu přijímání standardu a ve fázi po jeho přijetí.

Platí přitom, že společný výzkum a vývoj vede ke snížení celkových nákladů, které by jednotlivé podniky musely jinak vynaložit, pokud by každý z nich prováděl svůj výzkum a vývoj samostatně.¹⁴⁸ Nicméně, ve stejném rozsahu, v jakém dochází vlivem společné spolupráce k úspoře nákladů na výzkum a vývoj, může být i omezena hospodářská soutěž na trhu technologií, resp. může dojít ke zpomalení inovačního procesu. Podniky zúčastněné na společném výzkumu a vývoji, pokud např. v konkrétní standardizační organizaci představují většinu potřebnou k rozhodování, totiž mohou v průběhu formálního procesu standardizace přijmout za standard takové technologické řešení vyvinuté v rámci společného výzkumu a vývoje, které na míru odpovídá jejich patentovým portfoliím, ale přitom není tou nejlepší možnou variantou.¹⁴⁹ Společný výzkum a vývoj a jeho dopad na hospodářskou soutěž proto představuje vedle samotné problematiky technické standardizace neméně významnou kapitolu v životním cyklu informačních a komunikačních technologií. Ze strany Komise je proto této otázce věnována rovněž náležitá pozornost.¹⁵⁰ Jednotlivé fáze v životě moderních technologií, tj. výzkum a vývoj, standardizace a následná implementace standardu, jsou totiž z velké části vzájemně provázané a mnohdy probíhají souběžně. Podrobnější rozbor sdíleného výzkumu a vývoje technologií nicméně

¹⁴⁶ Lundqvist, 'Standardization under EU Competition Rules and US Antitrust Laws: The Rise and Limits of Self-Regulation' (n 11), str. 53

¹⁴⁷ Ibid, str. 2

¹⁴⁸ Ibid, str. 51

¹⁴⁹ Pokyny k použitelnosti čl. 101 SFEU na horizontální dohody (n 2), bod. 127; přijímání *de iure* standardů v rámci standardizačního procesu mělo paradoxně vést k překlenutí stejného problému u vzniku *de facto* standardů (viz podkapitola 1.1)

¹⁵⁰ Ibid, bod 111-149

vybočuje z užšího záběru této práce, která se ve svém dalším textu společným výzkumem a vývojem zabývá pouze v kontextu užívání práv duševního vlastnictví.

Práva duševního vlastnictví, resp. patenty, přitom v otázce společného výzkumu a vývoje zastávají stejně významnou roli jako v případě technické standardizace a následné implementace standardu. Dohody o sdíleném výzkumu a vývoji mezi jednotlivými podniky proto musí rovněž upravovat vztahy mezi zúčastněnými podniky k jimi individuálně vlastněným patentům a stejně tak k právům duševního vlastnictví vzniklým v rámci společného výzkumu a vývoje.

3.2.1.1 Bloková výjimka pro některé kategorie dohod o výzkumu a vývoji

Obdobně jako v případě blokové výjimky pro kategorie dohod o převodu technologií, Komise svým nařízením (RDBER)¹⁵¹ rozhodla o vynětí vybraných dohod o výzkumu a vývoji z působnosti čl. 101 SFEU. Podle čl. 1(a) RDBER jde zejména o dohody stanovující podmínky společného výzkumu a vývoje (vč. placeného výzkumu a vývoje) výrobků a technologií a jejich následného společného využívání. Bloková výjimka se použije na ustanovení obsažená v dohodách o výzkumu a vývoji, která se týkají převodu duševního vlastnictví nebo udělení licence smluvním stranám nebo subjektům pověřeným společným výzkumem a vývojem, za předpokladu, že tato ustanovení nepředstavují hlavní předmět samotných dohod, ale přímo se jich týkají a jsou nezbytná k provedení společného výzkumu a vývoje.¹⁵²

Posouzení souladu převodů práv duševního vlastnictví a licencí udělených k těmto právům v rámci sdíleného výzkumu a vývoje se soutěžním právem tak podléhá zvláštnímu režimu mimo působnost nařízení TTBER.¹⁵³ Dohodnou-li se proto dva nebo více podniků na společném výzkumu a vývoji technologií či výrobků, a za tím účelem si vzájemně poskytnou licence k jimi vlastněným patentům (nebo tyto licence poskytnou zvláštnímu subjektu založenému právě za účelem provádění společného výzkumu a vývoje), příslušná dohoda bude muset splnit požadavky stanovené nařízením RDBER. Ustanovení čl. 3(2) RDBER v tomto ohledu zejm. stanoví, že všechny strany zúčastněné na společném výzkumu a vývoji musí mít plný přístup ke konečným výsledkům společného výzkumu a vývoje, včetně uplatnění všech z něj vyplývajících práv duševního vlastnictví pro účely dalšího výzkumu a vývoje či pro účely jejich komerčního využití. Stejně ustanovení nicméně zároveň připouští možnost omezit právo na budoucí využívání

¹⁵¹ Nařízení Komise (EU) č. 1217/2010 ze dne 14.12.2010 o použití čl. 101 odst. 3 Smlouvy o fungování Evropské unie na některé kategorie dohod o výzkumu a vývoji [2010] OJ L335/36 (RDBER)

¹⁵² Ibid, čl. 2(2)

¹⁵³ TTBER (n 135), čl. 9

výsledků společného výzkumu a vývoje, nebo v případě specializovaných výzkumných center či univerzit limitovat toto právo pouze na užívání těchto výsledků v rámci dalšího výzkumu.

Stejně jako v případě dohod o převodu technologií, pracuje Komise i ve vztahu k dohodám o výzkumu a vývoji s kritériem tržní síly. U podniků, které jsou vzájemně v konkurenčním postavení je pro účely aplikovatelnosti blokové výjimky vyžadováno, aby jejich společné tržní podíly na relevantních výrobových trzích nebo trzích s technologiemi nepřekročily 25 %.¹⁵⁴ Nicméně, ve vztahu k zúčastněným podnikům, které vůči sobě nevystupují v soutěžním postavení, není na rozdíl od blokové výjimky pro dohody o převodu technologií žádný maximální práh tržního podílu stanoven.¹⁵⁵ Ve vztahu k oběma typům podniků je ale působnost blokové výjimky časově limitovaná dobou trvání společného výzkumu a vývoje. V případě nekonkurujících si podniků je tato působnost prodloužena o dalších sedm let od uvedení výrobků nebo technologie, které byly součástí dohody o výzkumu a vývoji, na společný vnitřní trh.¹⁵⁶ Komise v tomto ohledu zastává názor, že dohody o výzkumu a vývoji mezi nesoutěžícími podniky obecně mohou omezit hospodářskou soutěž jen za výjimečných okolností.¹⁵⁷

Za vzájemně si nekonkurující je přitom třeba považovat např. dva podniky, z nichž první působí výlučně na trhu s výrobky a druhý pouze na trhu s technologiemi. Druhým uvedeným typem podniků/subjektů jsou např. specializovaná výzkumná centra nebo univerzity. Stejně tak ale budou za vzájemně si nekonkurující považovány i podniky, které sice oba působí např. na trhu s výrobky, nicméně nejsou zároveň s to potřebný výzkum a vývoj provádět samostatně.¹⁵⁸

Nařízení RDBER, podobně jako nařízení TTBER, stanoví určité případy tvrdých omezení a vyloučených ujednání, která, jsou-li obsažena v příslušné dohodě, zcela vyjímají takovou dohodu z působnosti blokové výjimky, resp. vyjímají ji v rozsahu vyloučeného ujednání. Nařízení RDBER však na rozdíl od nařízení TTBER ve vztahu k tvrdým omezením a vyloučeným omezením nerozlišuje mezi vzájemně soutěžícími a vzájemně si nekonkurujícími podniky. Pro oba typy podniků tak čl. 5 RDBER obsahuje seznam zakázaných tvrdých omezení podobných těm, které stanoví nařízení TTBER. Obdobně jako v případě nařízení TTBER, mezi tato zakázaná omezení patří např. zákaz stanovování cen při udělování licencí na smluvní technologie třetím stranám (s

¹⁵⁴ Ibid, čl. 4(2)

¹⁵⁵ Ibid, čl. 4(1); to ale samozřejmě nevylučuje z působnosti čl. 101(1) SFEU takové dohody o výzkumu a vývoji, které omezují hospodářskou soutěž svým cílem, byť by byly sjednané mezi vzájemně si nekonkurujícími podniky – viz Pokyny k použitelnosti čl. 101 SFEU na horizontální dohody (n 2), bod 128

¹⁵⁶ RDBER (n 151), čl. 4

¹⁵⁷ Ibid, Rec. 18

¹⁵⁸ Pokyny k použitelnosti čl. 101 SFEU na horizontální dohody (n 2), bod 130

určitými výjimkami);¹⁵⁹ zákaz ujednání omezujících výrobu (opět s určitými výjimkami – např. s výjimkou omezení svobody stran udělovat licence na výrobky, technologie nebo postupy, které konkurují smluvním výrobkům nebo technologiím během období, u něhož se strany dohodly na společném využívání výsledků společného výzkumu a vývoje);¹⁶⁰ nebo zákaz omezení území, na kterém strany mohou udělovat licence ke smluvním technologiím.¹⁶¹ Mezi vyloučená omezení výslovně uvedená nařízením RDBER pak patří zejm. závazek nenapadat po dokončení společného výzkumu a vývoje platnost práv duševního vlastnictví jednotlivých stran, která jsou pro společný výzkum a vývoj významná.¹⁶²

3.2.2 Blokovaná výjimka pro kategorie specializačních dohod

Další specifickou kategorií dohod, pro které Komise svým nařízením stanovila zvláštní blokovanou výjimku (SBER)¹⁶³ tvoří tzv. specializační dohody. Podle čl. 1 SBER se specializační dohodou rozumí:

- a) jednostranná specializační dohoda, tj. dohoda mezi stranami, kterou se jedna strana zcela nebo částečně vzdává výroby určitých výrobků ve prospěch jiné strany;¹⁶⁴
- b) reciproční specializační dohoda, tj. dohoda, kterou se každá ze zúčastněných stran zcela nebo částečně vzdává výroby určitých výrobků a zavazuje se tyto výrobky nakupovat od ostatních stran, které se zaváží k jejich výrobě a dodání;¹⁶⁵ a
- c) dohoda o společné výrobě, tj. dohoda, kterou se všechny strany zavazují ke společné výrobě určitých výrobků.¹⁶⁶

Specializační dohody tak upravují zvláštní smluvní ujednání dvou nebo více výrobních podniků týkající se produkce jejich výrobků. Tyto dohody mají podle Komise sloužit ke zlepšení výroby nebo distribuce zboží, neboť jednotlivým stranám umožní dodávat své výrobky levněji a pracovat efektivněji, přičemž na výsledných přínosech by měli přiměřený podíl získat rovněž spotřebitelé.¹⁶⁷ Blokovaná výjimka se uplatní na ustanovení ve specializačních dohodách, která se

¹⁵⁹ RDBER (n 151), čl. 5 písm. c)

¹⁶⁰ Ibid, čl. 5 písm. b)

¹⁶¹ Ibid, čl. 5 písm. d)

¹⁶² Ibid, čl. 6 písm. a)

¹⁶³ Nařízení Komise (EU) č. 1218/2010 ze dne 14.12.2010 o použití čl. 101 odst. 3 Smlouvy o fungování Evropské unie na některé kategorie specializačních dohod [2010] OJ L335/43 (SBER)

¹⁶⁴ Ibid, čl. 1(1)(b)

¹⁶⁵ Ibid, čl. 1(1)(c)

¹⁶⁶ Ibid, čl. 1(1)(d)

¹⁶⁷ Ibid, Rec. 6, 10

týkají převodů nebo licenci duševního vlastnictví, pokud taková ustanovení nepředstavují hlavní předmět těchto dohod.¹⁶⁸

Stejně jako v ostatních případech, pro které Komise stanovila blokovou výjimku, i v případě specializačních dohod se obecně vychází z toho, že jejich prospěšnost pro hospodářskou soutěž převáží nad potenciaálními riziky jejího omezení v případě, že podíl zúčastněných stran na relevantním trhu nepřesáhne určitou hranici.¹⁶⁹ Společný tržní podíl zúčastněných stran pro účely aplikovatelnosti této blokové výjimky byl stanoven na 20 %.¹⁷⁰ Na rozdíl od TTBER a RDBER se ale pro účely SBER výslovně nerozlišuje mezi vzájemně si konkurujícími a nekonkurujícími podniky. Nicméně, vzhledem k tomu, že se v definici specializačních dohod stanoví, že jsou takové dohody sjednávány mezi stranami působícími na stejném trhu výrobků, rozlišení mezi konkurujícími a nekonkurujícími si podniky pro účely určení odlišných podmínek aplikovatelnosti blokové výjimky by nemělo smysl. Ze samotné definice specializačních dohod totiž vyplývá, že musí jít o podniky ve vzájemně konkurenčním postavení. Co se však týče hranice celkového podílu stran na trhu ve vztahu k přípustnosti blokové výjimky na konkrétní případ, Komise dále stanoví, že v případě, kdy je předmětem specializační dohody výrobek-polotovar, který je dále některou ze stran využíván jako vstup pro svou další výrobu koncových výrobků, je třeba rovněž zkoumat podíl takové strany na trhu těchto koncových výrobků, neboť v takovém případě hrozí riziko uzavření trhu na navazujícím trhu s výrobky.¹⁷¹

Ustanovení čl. 4 SBER obsahuje výčet tvrdých omezení, která pokud jsou obsažena ve specializační dohodě vedou, obdobně jako v případě TTBER a RDBER, k jejímu celkovému vynětí z působnosti blokové výjimky pro některé kategorie specializačních dohod. Konkrétně se jedná o standardní ujednání, jejichž obsahem je fixace cen při prodeji výrobků třetím stranám, omezení výroby nebo prodeje (s určitými výjimkami) nebo rozdělení trhů či zákazníků.¹⁷² Na rozdíl od blokových výjimek pro některé kategorie dohod o převodu technologií a dohod o společném výzkumu a vývoji, nařízení SBER neobsahuje žádný výčet tzv. vyloučených ustanovení.

¹⁶⁸ Ibid, čl. 2(2)

¹⁶⁹ Ibid, Rec. 10

¹⁷⁰ Ibid, čl. 3

¹⁷¹ Ibid, Rec. 10

¹⁷² Ibid, čl. 4

3.3 Patentové pooly

Kromě individuálního udělování licencí, křížových licencí nebo uzavírání smluv o převodu práv duševního vlastnictví mezi dvěma či více podniky zvláště, v praxi nezdávka dochází k ujednáním mezi vlastníky práv duševního vlastnictví, jejichž prostřednictvím jsou jejich patenty akumulovány v rámci jediného organizačního celku za účelem následného nakládání s nimi. V takovém případě nadále není třeba ve vztahu ke každému z těchto patentů uzavírat licenční smlouvu s jeho příslušným vlastníkem jednotlivě, ale naopak je možné nabyvateli licence umožnit jejich užívání na základě jedné souhrnné licenční smlouvy. Struktura tímto způsobem shromážděných práv duševního vlastnictví se označuje jako technologický, resp. patentový pool.¹⁷³ Nebývá rovněž výjimkou, že patentové pooly vznikají v těsné návaznosti na proces technické standardizace a mohou být zakládány na podporu konkrétního odvětvového standardu.¹⁷⁴

Patentové pooly jsou ve své podstatě smlouvami mezi jednotlivými podniky/vlastníky práv duševního vlastnictví, které ve vztahu k patentům, které tvoří obsah poolu a často se vážou ke konkrétnímu standardu, stanoví jednotné licenční podmínky a poplatky, na základě kterých, bude souhrnně poskytován přístup k těmto patentům třetím stranám, výrobcům na souvisejících výrobních trzích a stejně tak účastníkům samotného poolu.¹⁷⁵

Výhody patentových poolů spočívají zejména v možnosti získat potřebné oprávnění k užívání všech patentů vyžadovaných k implementaci standardu na jednom místě a s tím souvisejícím snížením transakčních nákladů na jejich získání.¹⁷⁶ Lze rovněž předpokládat, že redukce počtu stran, se kterými je nutné vyjednávat o licenčních podmínkách k jednotlivým patentům statisticky povede ke snížení pravděpodobnosti výskytu oportunního jednání ze strany vlastníků práv duševního vlastnictví (viz blíže podkapitola 1.2 a kapitola 2). Navzdory pozitivním dopadům spojeným s fungováním patentových poolů, pouze cca 9 % z celkového počtu zveřejněných patentů nezbytných pro určitý standard je shromažďováno v poolech a následně souhrnně licencováno.¹⁷⁷

¹⁷³ Lundqvist, *Standardization under EU Competition Rules and US Antitrust Laws: The Rise and Limits of Self-Regulation* (n 11), str. 2

¹⁷⁴ Esther van Zimmeren, 'IP coordination models: revealing some of the "magic" behind patent pools and clearinghouses?' in Thomas Riis (ed), *User Generated Law: Re-constructing Intellectual Property Law in the Knowledge Society* (Edward Elgar Publishing 2016), str. 116

¹⁷⁵ Lundqvist, *Standardization under EU Competition Rules and US Antitrust Laws: The Rise and Limits of Self-Regulation* (n 11), str. 265

¹⁷⁶ Pokyny k použitelnosti čl. 101 SFEU na dohody o převodu technologií (n 2), bod. 245

¹⁷⁷ Dr. Tim Pohlmann, Prof. Dr. Knut Blind, 'Landscaping study on Standard Essential Patents (SEPs)' (2016) IPLYTICS for European Commission, str. 36-37

Patentové pooly, resp. dohody, které stanovují podmínky jejich fungování, nejsou sjednávány za účelem výroby výrobků ve smyslu čl. 1(1)(c) TTBER a jako takové jsou proto vyňaty z působnosti TTBER. Blokovaná výjimka se nevztahuje ani na licenční smlouvy poskytované v rámci poolu třetím stranám, neboť jde v zásadě o mnohostranné dohody (účastníci poolu společně stanovují podmínky, za kterých jsou licence poskytovány).¹⁷⁸ Soulad patentových poolů a jím poskytovaných licenčních smluv se soutěžním právem je proto Komisí posuzován individuálně mimo rámec blokované výjimky pro kategorie dohod o převodu technologií.

Z pohledu soutěžního práva je tedy s ohledem na patentové pooly třeba se zaměřit zejm. na důsledky jejich vytváření a fungování, ale rovněž i na licenční smlouvy, které je možné touto cestou získat.

3.3.1 Soutěžní aspekty vytvoření a fungování patentových poolů

Podobně jako je tomu při posuzování souladu standardizačních dohod se soutěžním právem, i ve vztahu k patentovým poolům Komise zohledňuje v první řadě transparentnost celého procesu jejich tvorby, včetně míry zapojení odborníků do tohoto procesu. Kromě transparentnosti a otevřenosti samotného procesu tvorby poolu se zkoumá rovněž jeho složení, zejm. s ohledem na povahu patentů v něm seskupených, dále existence opatření zabraňujících výměně citlivých informací a mechanismů pro řešení potencionálních sporů.¹⁷⁹

Komise tak s ohledem zejména na výše uvedené aspekty tvorby a fungování patentových poolů obecně stanoví, že z působnosti čl. 101 SFEU budou vyňaty takové pooly, které splní následující podmínky (bezpečný přístav):

- a) účast na procesu tvorby poolu bude umožněna všem vlastníkům patentů, kteří o to projeví zájem;
- b) budou přijata dostatečná ochranná opatření zajišťující, že do poolu budou seskupeny pouze patenty nezbytné pro standard;
- c) budou přijata dostatečná ochranná opatření zajišťující, že se výměna citlivých informací omezí na rozsah nezbytný k vytvoření a fungování poolu;
- d) na patenty seskupené do poolu se nebudou udělovat výhradní licence;
- e) licence k patentům seskupených do poolu se budou udělovat všem potencionálním zájemcům na základě FRAND podmíněk;

¹⁷⁸ Pokyny k použitelnosti čl. 101 SFEU na dohody o převodu technologií (n 2), bod 247

¹⁷⁹ Ibid, bod 248

- f) vlastníci patentů, které jsou poskytovány do poolu, a nabyvatelé licencí budou mít možnost napadnout platnost patentů seskupených do poolu; a
- g) vlastníci patentů a nabyvatelé licencí mohou nadále vyvíjet konkurenční výrobky a technologie.¹⁸⁰

Jak je očividné z výše uvedeného výčtu, podmínek pro splnění tzv. bezpečného přístavu pro patentové pooly je celá řada. Předkládaná práce se v dalším textu nicméně blíže věnuje pouze požadavku na složení patentového poolu, neboť ostatní podmínky do větší či menší míry kopírují předpoklady pro vynětí standardizačních dohod z působnosti čl. 101 SFEU nebo zakázaná tvrdá omezení a vyloučená ujednání podle čl. 4 a 5 TTBER.

Ve vztahu ke složení patentového poolu a povaze patentů v něm seskupených platí, že z pohledu soutěžního práva je v zásadě třeba rozlišovat mezi dvěma skupinami patentů:

- (a) patenty vzájemně se doplňujícími/komplementárními a patenty zaměnitelnými (substituovatelnými), a
- (b) patenty nezbytnými pro standard a patenty pro standard postradatelnými.¹⁸¹

Komise ve svém přístupu k patentovým poolům vychází z předpokladu, že obecně není s ohledem na soutěžní právo problém, pokud je patentový pool tvořen pouze patenty nezbytnými pro standard, které jsou zároveň vůči sobě komplementární – tj. patenty, které musí být nutně využity, má-li být standard implementován a neexistuje-li ve vztahu k nim jiná vhodná alternativa.¹⁸² V takovém případě nedochází vázáním těchto patentů na sebe k žádné změně struktury trhu nebo tržní síly jednotlivých vlastníků patentů.¹⁸³ Kromě toho, jak již bylo naznačeno výše, souhrnné poskytování licencí k seskupeným komplementárním patentům navíc snižuje transakční náklady a začlenění těchto patentů do poolu je proto žádoucí.¹⁸⁴ Na druhé straně souhrnné licence k vzájemně zastupitelným patentům mají efekt přesně opačný. V důsledku společného licencování konkurenčních (a vzájemně zastupitelných) patentů nelze uvažovat o žádném snížení transakčních nákladů, přičemž zároveň dochází k bránění jejich vzájemné soutěži na trhu inovací, což může vést k nárůstu požadovaných poplatků za licence stejným způsobem, jako dochází k nárůstu cen výrobků v případě cenových kartelů mezi jednotlivými výrobci.¹⁸⁵

¹⁸⁰ Ibid, bod 261

¹⁸¹ Ibid, bod 250

¹⁸² Ibid, bod 251 a 252

¹⁸³ Chrocziel, Moritz (n 89141), str. 10

¹⁸⁴ Carl Shapiro, 'Navigating the Patent Thicket: Cross Licenses, Patent Pools, and Standard Setting' in Adam B. Jaffe, Josh Lerner, Scott Stern (eds), *Innovation Policy and the Economy, Volume 1* (MIT Press 2001), str. 134

¹⁸⁵ Richard J. Gilbert, 'Collective Rights Organizations: A Guide to Benefits, Costs and Antitrust Safeguards' in Jorge L. Contreras (ed), *The Cambridge handbook of technical standardization law: competition, antitrust, and patents*

Pokud je proto patentový pool tvořen z velké části patenty zastupitelnými nebo kombinací patentů pro standard nezbytných a patentů zastupitelných, resp. patentů pro standard postradatelných, může být takový stav z pohledu soutěžního práva považován za značně problematický. Vlivem seskupení vybraných zastupitelných patentů nebo patentů pro standard postradatelných společně s patenty nezbytnými pro standard v jednom poolu, bude totiž kromě rizika nárůstu cen za licence, nutně docházet k upřednostnění těchto vybraných zastupitelných patentů před ostatními relevantními alternativami. Na rozdíl od situace, kdy jsou v patentovém poolu seskupovány čistě vzájemně komplementární patenty nezbytné pro standard, bude v důsledku takového mísení rovněž docházet k posílení tržního postavení vlastníků takto vybraných zastupitelných patentů a k nárůstu rizika vyloučení soutěže ve vztahu k ostatním zastupitelným patentům a patentům postradatelným pro standard mimo konkrétní patentový pool, které by jinak mohly být alternativou k patentům seskupeným v poolu.¹⁸⁶ Potencionální nabyvatelé licence tak již nebudou dostatečně motivováni individuálně shánět alternativu vně patentového poolu, pokud souhrnná licence bude zahrnovat kromě patentů nezbytných pro standard rovněž vybraný zastupitelný patent nebo jiný patent pro standard postradatelný, pro které jinak alternativa existuje. V případě seskupení patentů pro standard postradatelných ve stejném poolu společně s patenty nezbytnými pro standard, a v návaznosti na jejich zahrnutí do souhrnné licence, se její nabyvatel navíc může dostat do situace, kdy bude kromě licencí k patentům nezbytným pro standard nucen platit i za licence k patentům, které nepotřebuje.¹⁸⁷ Tento problém nicméně není spojený pouze s činností patentových poolů. Dochází k němu rovněž i v širším kontextu souhrnného licencování a vázaného prodeje celých portfolií patentů nebo při křížových licencích.¹⁸⁸

Z uvedeného vyplývá, že v situaci, kdy patentový pool nesplňuje kritéria bezpečného přístavu, např. tím, že seskupuje kromě komplementárních patentů nezbytných pro standard rovněž jiné zastupitelné patenty nebo patenty pro standard postradatelné, musí být soulad takového patentového poolu s čl. 101 SFEU posouzen individuálně s přihlédnutím k relevantním okolnostem. Současně se přitom ale podává, že zahrnutí zastupitelných patentů do patentového

(Cambridge University Press 2018); Pokyny k použitelnosti čl. 101 SFEU na dohody o převodu technologií (n 2), bod. 255

¹⁸⁶ Chrocziel, Moritz (n 141), str. 10; Jorge L. Contreras, 'Essentiality and Standards-Essential Patents' in Jorge L. Contreras (ed), *The Cambridge handbook of technical standardization law: competition, antitrust, and patents* (Cambridge University Press 2018), str. 214

¹⁸⁷ Pokyny k použitelnosti čl. 101 SFEU na dohody o převodu technologií (n 2), bod. 262

¹⁸⁸ Roberto Grasso, 'Selected Issues in SEP Licensing in Europe: The Antitrust Perspective' in Ashish Bharadwaj, Vishwas H. Devaiah, Indranath Gupta (eds), *Complications and Quandaries in the ICT Sector* (Springer Nature Singapore Pte Ltd. 2018), str. 83

poolu je obecně považováno za jednání omezující hospodářskou soutěž a jejich větší množství seskupené v poolu pak pro kladné posouzení souladu takového poolu s pravidly hospodářské soutěže představuje skutečnost z velké části diskvalifikující.¹⁸⁹

Ve vztahu k patentovým poolům obsahujícím patenty sice komplementární, ale pro standard postradatelné, Komise stanoví obecná vodítka, ke kterým při posuzování souladu takových poolů se soutěžním právem bude přihlížet. Kritériem, kterému je podle všeho v takovém případě věnována zvláštní pozornost je míra rizika, s jakou dojde vlivem fungování patentového poolu k uzavření trhu vůči třetím stranám. Toto riziko však může být sníženo, pokud bude potenciálním nabyvatelům licencí poskytnuta možnost získat licenci pouze na část celého souboru seskupených patentů, které tvoří patentový pool.¹⁹⁰

3.3.2 Soutěžněprávní aspekty licenčních smluv v patentových poolech

Uzavření trhu vůči třetím osobám je relevantním faktorem i s ohledem na posuzování zákonnosti samotných licenčních smluv uzavíraných mezi poolem a třetími osobami/účastníky poolu. V tomto ohledu je proto důležité, aby účastníci poolu i potenciální nabyvatelé licencí měli možnost vyvíjet konkurenční výrobky a rovněž mohli udělovat a získávat licence mimo pool, a to i za předpokladu, že konkrétní patentový pool jinak splňuje kritéria bezpečného přístavu.¹⁹¹

Licenční dohody mezi poolem a třetími osobami navíc nesmí obsahovat žádné z tvrdých omezení uvedených v čl. 4 TTBER, a to i přesto, že tyto licence je obecně třeba posuzovat mimo rámec blokové výjimky pro dohody o převodu technologií (viz podkapitola 3.3 výše).¹⁹² Komise přitom při posuzování souladu těchto dohod se soutěžním právem dále přihlíží k tržnímu postavení patentového poolu na trhu, přičemž platí, že s rostoucí silou tržního postavení úměrně roste i riziko vzniku negativních dopadů na hospodářskou soutěž. Diskriminační udělování licencí nebo dokonce odmítnutí jejich poskytnutí proto společně se silnějším tržním postavením poolu vede k vyšší pravděpodobnosti, že takovým jednáním dojde k porušení čl. 101(1) SFEU.¹⁹³

3.4 Dílčí shrnutí

Užívání předmětu vlastnictví, v případě duševního vlastnictví zejm. jeho licencování nebo převody, je významným subjektivním právem všech vlastníků. Licenční nebo jiné dohody, jejichž

¹⁸⁹ Pokyny k použitelnosti čl. 101 SFEU na dohody o převodu technologií (n 2), bod 246, 255

¹⁹⁰ Ibid, bod 264

¹⁹¹ Ibid, bod 270

¹⁹² Ibid, bod 247, 267

¹⁹³ Ibid, bod 267

prostřednictvím dochází k realizaci tohoto subjektivního práva však podléhají soutěžněprávnímu dohledu stejně jako jakékoli jiné dohody ve smyslu čl. 101 SFEU. Některé kategorie dohod o převodu technologií, dohod o společném výzkumu a vývoji nebo specializačních dohod, jejichž účelem je výroba výrobků, společný výzkum nebo specifická úprava produkce výrobků, se však vyčleňují vůči obecné kategorii a pro užívání práv duševního vlastnictví je v takových případech zformulována bloková výjimka. Za splnění podmínek stanovených v příslušných nařízeních (TTBER, RDBER a SBER) jsou proto licence či převody duševního vlastnictví realizované mezi jednotlivými tržními subjekty vyňaty z působnosti čl. 101 SFEU. Z jednotlivých nařízení přitom vyplývá, že licence a převody práv duševního vlastnictví se v kontextu výše uvedených dohod řídí vzájemně odlišnými režimy. Nařízení TTBER v tomto ohledu upravuje právní režim dohod o převodu duševního vlastnictví a licencí za účelem výroby zboží nebo poskytování služeb. Nařízení RDBER a SBER naproti tomu cílí na takové licence a převody duševního vlastnictví, které směřují k naplnění odlišných cílů. Tyto cíle na rozdíl od nařízení TTBER nezáleží ve výrobě vlastních výrobků, ale v dalším výzkumu a vývoji, ev. ve využití výsledků takového výzkumu a vývoje v další činnosti subjektů provádějících společný výzkum a vývoj, nebo ve specifickém uspořádání výrobních vztahů mezi zúčastněnými podniky. Úprava blokových výjimek pro dohody o společném výzkumu a vývoji nebo pro specializační dohody představuje *lex specialis* ve vztahu k blokové výjimce pro dohody o převodu technologií. Jednotlivá nařízení se proto v určitých aspektech od sebe liší. Všechny je ale spojuje snaha o zabezpečení účinné ochrany hospodářské soutěže a zajištění přiměřené míry právní jistoty pro podniky.¹⁹⁴

Licencování duševního vlastnictví formou smluv uzavíraných mezi jednotlivými poskytovateli a nabyvateli licencí zvláště však není jediný způsob, jak docílit zamýšleného výsledku. Alternativou je souhrnné licencování prostřednictvím tzv. patentových či technologických poolů. Ačkoli jde v takovém případě v zásadě o výkon stejného subjektivního práva vlastníků duševního vlastnictví, právní režim, kterým se patentové pooly řídí se liší od režimu aplikovaného na dohody sjednávané zvláště mezi jednotlivými podniky. Komise nicméně stanovila i ve vztahu k patentovým poolům systém podmínek, za jejichž splnění, lze příslušný pool považovat za souladný s právem hospodářské soutěže. Podmínky bezpečného přístavu pro patentové pooly jsou však vymezeny pouze v *soft-law* dokumentu Komise, stejně jako je tomu u standardizačních dohod. Lze proto rovněž namítat jistý nepoměr v právní jistotě mezi režimem aplikovaným na individuální smlouvy a režimem platným pro souhrnné licence poskytované

¹⁹⁴ TTBER (n 135), Rec. 3; RDBER (n 151), Rec. 4; SBER (n 163), Rec. 3

prostřednictvím patentového poolu (včetně samotných dohod formujících patentové pooly). Zejména s ohledem na nízký podíl patentů nezbytných pro standard, které jsou licencovány prostřednictvím patentových poolů je tak možné uvažovat, že případné posílení právní jistoty cestou povýšení podmínek bezpečného přístavu pro patentové pooly na právně závazný předpis (např. stanovením blokové výjimky pro patentové pooly), by mohlo tento podíl zvýšit.

Co se týče odlišnosti právní regulace ve vztahu k jednotlivým druhům subjektů, je zřejmé, že blokové výjimky svědčí toliko vyrábějícím podnikům a výzkumným střediskům či univerzitám, které v pozici nabyvatelů licencí vstupují do právních poměrů s vlastníky duševního vlastnictví za účelem zajištění výroby výrobků, provedení společného výzkumu a vývoje nebo specifického uspořádání výrobních vztahů. Výrobou výrobků dochází k posílení soutěžních tlaků na trzích a právní regulace ve vztahu k licencím či převodům duševního vlastnictví, které jsou k výrobě takových výrobků nezbytné, je proto přívětivější. Z obdobného důvodu existuje zvláštní režim i pro dohody o společném výzkumu a vývoji, které zase pozitivně působí na inovace, a rovněž pro specializační dohody, které zvyšují efektivitu na trzích. Naproti tomu, převodem duševního vlastnictví na subjekt, který se hospodářské soutěže aktivně neúčastní výrobou výrobků ani společným výzkumem a vývojem výrobků či technologií, a jehož činnost naopak spočívá toliko v kapitalizaci patentových portfolií, reálně nijak nedochází ke zlepšování tržního prostředí a ze strany soutěžního práva tak není důvod, aby pro takový typ transakcí byl vytvořen jakýkoli zvláštní režim. Je však třeba dodat, že v případě, kdy je předmětem dohody mezi tržními subjekty pouze převod duševního vlastnictví na nevyrábějící subjekt, lze si těžko představit, jakým způsobem by takovou dohodou mohla být omezena hospodářská soutěž. Veškerá myslitelná omezující smluvní ustanovení se totiž budou zpravidla vázat právě k výrobní nebo výzkumné činnosti nabyvatele práva k duševnímu vlastnictví. Vyčlenění skupiny licenčních či převodních dohod ve vztahu k nevyrábějícím subjektům z působnosti TTBER, RDBER a SBER tak pravděpodobně nelze vnímat čistě jako snahu o zpřísnění režimu pro dohody, jejichž stranou je nevyrábějící subjekt, ale raději jako důsledek toho, že jejich začlenění do blokových výjimek by v konečném důsledku stejně nemělo velký význam.

Závěr

Technické standardy a jejich vznik v rámci procesu standardizace představují z pohledu soutěžního práva i z pohledu práva duševního vlastnictví nanejvýš významnou a fascinující oblast, která propojuje obě tato odvětví a přispívá k rozvoji inovací a vzniku nových podnikatelských příležitostí.¹⁹⁵ Čistě pozitivní účinky standardizace jsou nicméně do jisté míry vyvažovány jistými riziky pro hospodářskou soutěž, které se v kontextu přijímání technických standardů objevují a je proto třeba se s nimi náležitě vypořádat, resp. s ohledem na dostupné možnosti je maximálně redukovat.

První riziko ve smyslu výše uvedeného je možné spatřovat už v samotném procesu vzniku standardů v rámci činnosti jednotlivých standardizačních organizací. Standardizační dohoda, kterou je daný standard přijímán, se totiž může při nedodržení některých podmínek velmi snadno stát zakázanou dohodou ve smyslu čl. 101 SFEU. Půjde zejm. o případy, kdy není dostatečným způsobem ošetřena transparentnost standardizačního procesu nebo účast na něm je zásadním způsobem omezena. Ve vztahu k právu duševního vlastnictví, jehož využití je nezbytné k praktické implementaci standardu, je pak zásadní, aby byl k němu zajištěn otevřený a rovný přístup. Subjektivní práva jednotlivých vlastníků duševního vlastnictví jsou v tomto případě dotčena nikoli přímo, ale pouze zprostředkovaně. Pro účely posouzení standardizační dohody jako neporušující čl. 101 SFEU je totiž od vlastníků duševního vlastnictví vyžadováno, aby jednak dopředu zveřejnili veškerá práva duševního vlastnictví, která jsou pro konkrétní standard nezbytná, a jednak aby se zavázali poskytnout potencionálním zájemcům k těmto svým právům přístup (licenci) za spravedlivých, přiměřených a nediskriminačních podmínek (FRAND závazek). Tyto požadavky formulovala Komise ve svém *soft-law* dokumentu – Pokynech k použitelnosti čl. 101 SFEU na horizontální dohody – a jejich následnou realizaci v podstatě přenesla na jednotlivé standardizační organizace, které ve svých politikách v oblasti duševního vlastnictví tyto požadavky rovněž zakotvují. Vymezený právní rámec přitom dopadá na veškeré dohody, které typově naplňují znaky standardizační dohody. Soutěžněprávní regulace těchto dohod tak nečiní rozdíl mezi jednotlivými subjekty, které se standardizačního procesu účastní a uplatní se tak bez rozdílu na vyrábějící podniky, nevyrábějící subjekty, výzkumná střediska či vertikálně integrované podniky.

¹⁹⁵ COM(2017) 712 final (n 70), str. 1

Druhé riziko úzce souvisí s požadavkem soutěžního práva, aby vlastníci duševního vlastnictví nezbytného pro daný standard ve vztahu k němu udělili FRAND závazek. V tomto případě už jde o přímé omezení subjektivních práv vlastníků duševního vlastnictví, neboť zmiňované riziko pro hospodářskou soutěž vychází ze samotného užívání práv duševního vlastnictví nebo uplatňování práva na jejich soudní ochranu. Za určitých podmínek, které jsou v kapitole 2 této práce podrobněji rozebrány, může být takové jednání v rozporu s uděleným FRAND závazkem a jako takové může být hodnoceno jako zneužití dominantního postavení ve smyslu čl. 102 SFEU. Právní úprava soutěžněprávní regulace subjektivních práv vlastníků duševního vlastnictví je v tomto bodě nejproblematictější, neboť z velké části spočívá na výkladu obsahu FRAND závazku, který může mít v každém jednotlivém případě jiný obsah. Ve snaze zachovat akceptovatelnou pružnost institutu FRAND závazků, ale zároveň za účelem zajištění vyšší míry právní jistoty pro tržní subjekty na obou stranách licenčního procesu, tj. pro poskytovatele i nabyvatele licencí, judikatura SDEU a rozhodovací praxe Komise vymezila obecným způsobem postup, jak má být obsah FRAND závazku v jednotlivých případech stanoven. V tomto ohledu je výrazným způsobem upřednostňován konsenzuální princip jeho určení. Všechny zúčastněné strany jsou vedeny k vymezení konkrétních licenčních podmínek v každém konkrétním případě primárně na základě vzájemné dohody. Ochota účastnit se jednání o znění licenčních podmínek v dobré víře na obou stranách zúčastněných subjektů tvoří základní předpoklad unijními orgány konstruovaného rámce pro určení obsahu FRAND závazku. Subsidiárně je připuštěn způsob vymezení FRAND závazku autoritativně soudem nebo v rámci rozhodčího řízení. Obdobně jako v případě regulace standardizačních dohod, i ve vztahu k FRAND závazkům a navazující problematice případného zneužití dominantního postavení jejich porušením, soutěžní právo aplikuje judikatorně vymezený právní rámec pro určení obsahu FRAND závazku v konkrétním případě opět bez ohledu na to, o jaký druh tržního subjektu v daném případě jde.

Konečně třetí riziko představuje znovu samotné užívání duševního vlastnictví, zejm. jeho licencování nebo převody na třetí subjekty, tentokrát ale ve vztahu k čl. 101 SFEU. Licenční smlouvy nebo smlouvy o převodu práv duševního vlastnictví je v tomto případě opět třeba vnímat jako dohody ve smyslu čl. 101 SFEU. Omezující ujednání v kontextu těchto dohod lze však očekávat pouze v návaznosti na realizaci primárního cíle, za kterým jsou předmětné licence udíleny nebo převody duševního vlastnictví sjednávány. Takovým cílem je zejména výroba konkrétních výrobků, společný výzkum a vývoj nebo specifická organizace výrobních vztahů mezi zúčastněnými podniky. Pokud proto dochází k licencování nebo převádění duševního vlastnictví

za některým z uvedených účelů, nelze vyloučit, že daná dohoda bude mít zároveň ambice sekundárně omezit výrobu nebo jednostranně stanovit ceny výrobků, omezit volnost stran licencovat práva duševního vlastnictví vzniklá v rámci společného výzkumu a vývoje, či dalšími ujednáními narušit hospodářskou soutěž. Navzdory těmto rizikům nicméně platí, že licenční dohody a dohody o převodu duševního vlastnictví jsou stejnou měrou pro hospodářskou soutěž prospěšné. Komise proto ve vztahu ke každé z těchto dohod, sjednávaných pro některý ze tří výše uvedených účelů, svými nařízeními (TTBER, RDBER a SBER) stanovila blokovou výjimku z aplikace čl. 101 SFEU, aby tak do jisté míry pro tyto druhy dohod uvolnila režim soutěžněprávního přezkumu. Jednotlivé blokové výjimky pečlivě stanoví podmínky, za kterých lze převody a licence duševního vlastnictví v rámci těchto typů dohod považovat na souladné s pravidly hospodářské soutěže. Naproti tomu, žádný zvláštní režim není stanoven pro takové dohody o převodech a licencích, které postrádají jakýkoli další účel a samotný převod nebo licence je jejich primárním cílem. Lze se domnívat, že takové druhy dohod se budou týkat přednostně převodů duševního vlastnictví na nevyrábějící subjekty, které se hospodářské soutěže neúčastní ani výrobou výrobků ani výzkumem či vývojem. Nicméně právě z důvodu absence jakéhokoli jiného účelu takových dohod, kromě samotného převodu, si lze těžko představit, v jakých případech by mohly představovat riziko pro hospodářskou soutěž. Pokud by však přesto mělo dojít k omezení hospodářské soutěže, uplatní se na tyto dohody obecně režim čl. 101 SFEU a případné vynětí z jeho působnosti bude muset být odůvodněno na základě individuální výjimky dle čl. 101(3) SFEU. Nezahrnutí této kategorie do žádné z blokových výjimek je nicméně pochopitelné, neboť čistě pouhý převod duševního vlastnictví bez návaznosti na jiný primární cíl, za kterým je tento převod realizován, s sebou nepřináší žádné významné pozitivní účinky pro hospodářskou soutěž a žádný zvláštní režim tak není v zásadě potřeba.

Kromě individuálně udělovaných licencí nebo převodů duševního vlastnictví ve vztahu k třetí skupině rizik pro hospodářskou soutěž v oblasti technické standardizace své místo zaujímá rovněž problematika souhrnného licencování v rámci patentových či technologických poolů. Významným rozdílem oproti individuálně realizovaným dohodám je v případě patentových poolů skutečnost, že jak pravidla pro jejich vznik, tak podmínky pro samotné souhrnné licencování jsou upraveny opět pouze v *soft-law* dokumentu Komise – Pokynech o použití čl. 101 SFEU na dohody o převodu technologií – a neuplatní se na ně žádné z nařízení upravujících režim blokových výjimek pro dohody o převodu technologií, dohody o výzkumu a vývoji a specializační dohody. Pravidla bezpečného přístavu pro formování patentových poolů a rovněž i právní režim aplikovatelný na navazující souhrnné licence sjednávané mezi poolem a dalšími subjekty/popř.

samotnými účastníky poolu, se uplatní bez rozdílu na všechny subjekty bez ohledu na předmět jejich činnosti nebo na jejich individuální zájmy.

Co se týče posouzení právní jistoty soutěžněprávní regulace ve vztahu ke všem třem výše uvedeným skupinám rizik, je třeba v první řadě vycházet z formy pramene přijaté regulace. Zatímco proti právní úpravě blokových výjimek pro licence a převody duševního vlastnictví ve vztahu k některým typům dohod nelze z hlediska formy nic namítat, zůstává otázkou, jestli regulace vyplývající ze *soft-law* dokumentů Komise představuje dostatečnou úroveň právní jistoty ve vztahu ke standardizačním dohodám a úpravě problematiky patentových poolů. Vzhledem k tomu, že podmínky bezpečného přístavu stanovené pro standardizační dohody, jak bylo řečeno výše, přímo nezasahují do subjektivních práv k duševnímu vlastnictví jejich vlastníků, lze formu úpravy právního rámce těchto dohod z hlediska právní jistoty považovat za dostatečnou. Takovému závěru navíc svědčí i skutečnost, že podmínky bezpečného přístavu jsou rovněž promítnuty i do politik v oblasti duševního vlastnictví jednotlivých standardizačních organizací, které jsou subjektům zúčastněným na procesu standardizace dopředu známé. Ve vztahu k patentovým poolům lze sice obecně přistoupit na stejnou úvahu jako v případě standardizačních dohod, nicméně regulací utváření patentových poolů a stanovením podmínek, které následně musí splňovat souhrnné licence k duševnímu vlastnictví shromážděnému v poolu, se na rozdíl od regulace standardizačních dohod přímo vztahuje k výkonu subjektivních práv vlastníků duševního vlastnictví. Právní úprava podmínek fungování patentových poolů a navazujícího souhrnného licencování by proto možná zasluhovala zvláštní úpravu formou blokové výjimky, mimo jiné také z důvodu sjednocení formy právní úpravy pro dohody o převodu technologií za účelem výroby. Za stávající úpravy se totiž na individuální licence uplatní bloková výjimka podle nařízení TTBER, ale na souhrnné licence udílené za stejným účelem patentovým poolům nikoli, neboť jde ve své podstatě o mnohostranné smlouvy, které spadají mimo působnost nařízení TTBER. Pravidla pro souhrnné licence navíc i za stávající úpravy odkazují na nařízení TTBER ve vztahu k zakázaným tvrdým omezením, které nesmí předmětné dohody obsahovat.

Jak již bylo naznačeno výše, právní jistota soutěžněprávní regulace ve vztahu k užívání a ochraně práv duševního vlastnictví s ohledem na rizika porušení čl. 102 SFEU vykazuje jisté nedostatky, které plynou převážně z obsahové nejasnosti institutu FRAND závazků. Přesto však lze FRAND závazek považovat za vhodný prostředek k zajištění určité rovnováhy mezi ochranou hospodářské soutěže a zajištění výkonu subjektivních práv vlastníků duševního vlastnictví. Režim pro stanovení obsahu FRAND závazku v každém konkrétním případě zvlášť, s možností jeho autoritativního vymezení soudem nebo rozhodcem (viz zejm. *Huawei v. ZTE*), je dostatečně

transparentní a jasný, aby jednotlivým účastníkům hospodářské soutěže bylo dopředu jasné, v jakých případech bude jejich jednání pravděpodobně považováno za zneužití dominantního postavení. To ovšem neznamená, že v právním rámci aplikovaném na FRAND závazky a navazující problematiku zneužití dominantního postavení jejich porušením, není prostor pro jeho zlepšení. Komise v tomto ohledu například zmiňuje zvýšení významu patentových poolů při licencování duševního vlastnictví nezbytného pro standardy za účelem zajištění větší míry jasnosti stran licenčních poplatků v případech licencování velkého počtu práv duševního vlastnictví.¹⁹⁶

Lze proto uzavřít, že současné unijní právo pečlivě balancuje mezi právem duševního vlastnictví a ochrannou hospodářské soutěže. Na pozadí technické standardizace je evidentní, že ke střetům mezi oběma oblastmi dochází v mnoha případech. Orgány Evropské unie nicméně v průběhu několika dekad postupně vytvořily právní režim, který s dostatečnou mírou právní jistoty reaguje na všechny tyto situace a rovněž je uplatňován na základě zásadně rovného přístupu na veškeré subjekty účastnící se hospodářské soutěže na jednotném vnitřním trhu, přičemž u subjektů provozujících činnost prospěšnou pro hospodářskou soutěž, je stanoven ve vztahu k některým aspektům představované problematiky vstřícnější režim. Motivem pro zavedení tohoto vstřícnějšího režimu je snaha o snadnější dosažení pozitivních dopadů na soutěž za současného snížení pravděpodobnosti výskytu výše nastíněných rizik.

¹⁹⁶ COM(2017) 712 final (n 70), str. 7

Seznam zkratk

GA	Generální Advokát
ICT	Informační a komunikační technologie
RDBER	Bloková výjimka pro kategorie dohod o společném výzkumu a vývoji
SBER	Bloková výjimka pro kategorie specializačních dohod
SDEU	Soudní dvůr Evropské unie
SFEU	Smlouva o fungování Evropské unie
TRIPS	Dohoda o obchodních aspektech práv k duševnímu vlastnictví
TTBER	Bloková výjimka pro kategorie dohod o převodu technologií
WIPO	Světová organizace duševního vlastnictví
WTO	Světová obchodní organizace

Seznam použitých zdrojů

1. Seznam použité literatury

Biddle CB, 'No Standards for Standards: Understanding the ICT Standards-Development Ecosystem' in Jorge L. Contreras (ed), *The Cambridge handbook of technical standardization law: competition, antitrust, and patents* (Cambridge University Press 2018)

Blind K, Kahin B, 'Standards and the Global Economy' in Jorge L. Contreras (ed), *The Cambridge handbook of technical standardization law: competition, antitrust, and patents* (Cambridge University Press 2018)

Block M, 'Transfers of Standards Essential Patents' in Jorge L. Contreras (ed), *The Cambridge handbook of technical standardization law: competition, antitrust, and patents* (Cambridge University Press 2018)

Bosworth DS, Mangum III RW, Matolo EC, 'FRAND Commitments and Royalties for Standard Essential Patents' in Ashish Bharadwaj, Vishwas H. Devaiah, Indranath Gupta (eds), *Complications and Quandaries in the ICT Sector* (Springer Nature Singapore Pte Ltd. 2018)

Cary GS, Culley DP, 'Concerted Action in Standard-Setting' in Jorge L. Contreras (ed), *The Cambridge handbook of technical standardization law: competition, antitrust, and patents* (Cambridge University Press 2018)

Contreras JL, 'Essentiality and Standards-Essential Patents' in Jorge L. Contreras (ed), *The Cambridge handbook of technical standardization law: competition, antitrust, and patents* (Cambridge University Press 2018)

Dolmans M, 'A Tale of Two Tragedies – A plea for open standards' (2010) 2 International Free and Open Source Software Law Review 115

Drexl J, 'Anticompetitive Stumbling Stones on the Way to a Cleaner World: Protecting Competition in Innovation without a Market' (2012) 8 Journal of Competition Law and Economics 507

Eisenach JA, Knable Gotts I, 'In Search of a Competition Doctrine for Information Technology Markets: Recent Antitrust Developments in the Online Sector' in Fabrizio Cugia di Sant'Orsola, Rehman Noormohamed, Denis Alves Guimarães (eds), *Communications and Competition Law* (Wolters Kluwer Law and Business 2014)

Frischmann BM, 'An Economic Theory of Infrastructure and Commons Management' (2005) 89 *Minnesota Law Review* 917

Galli N, 'The FRAND Defense up to Huawei/ZTE' (2016) 7 *Bocconi Legal Papers* 155

Geradin D, 'European Union Competition Law, Intellectual Property Law and Standardization' in Jorge L. Contreras (ed), *The Cambridge handbook of technical standardization law: competition, antitrust, and patents* (Cambridge University Press 2018)

Geradin D, 'Patent assertion entities and EU competition law' (2016) *George Mason Law & Economics Research Paper No. 16-08*

Gilbert RJ, 'Collective Rights Organizations: A Guide to Benefits, Costs and Antitrust Safeguards' in Jorge L. Contreras (ed), *The Cambridge handbook of technical standardization law: competition, antitrust, and patents* (Cambridge University Press 2018)

Grasso R, 'Selected Issues in SEP Licensing in Europe: The Antitrust Perspective' in Ashish Bharadwaj, Vishwas H. Devaiah, Indranath Gupta (eds), *Complications and Quandaries in the ICT Sector* (Springer Nature Singapore Pte Ltd. 2018)

Grasso R, 'The ECJ Ruling in Huawei and the Right to Seek Injunctions Based on FRAND-Encumbered SEPs under EU Competition Law: One Step Forward' (2016) 39 *World Competition* 213

Hovenkamp E, 'Tying, Exclusivity, and Standard-Essential Patents' (2017) 19 *The Columbia Science & Technology Law Review* 79

Chrocziel P, Lorenz M, et al., 'Chapter 2: European Union Law' in Moritz Lorenz, Peter Chrocziel, et al. (eds), *Intellectual Property and Competition Law* (Kluwer Law International 2016)

Katz M, Shapiro C, 'Systems Competition and Network Effects' (1994) 8 *Journal of Economic Perspective* 93

Koukolina O, Minssen T, 'More competition-law-FRANDly IPR policies: A solution to SSOs' problems of self-governance?' in Thomas Riis (ed), *User Generated Law: Re-constructing Intellectual Property Law in the Knowledge Society* (Edward Elgar Publishing 2016)

Lipsky AB, Sidak Jr. AJG, 'Essential Facilities' (1999) 51 *Stanford Law Review* 1187

Lundqvist B, 'Competition law as the limit to standard-setting' in Josef Drexler and Fabiana di Porto (eds), *Competition Law as Regulation* (Edward Elgar Publishing Limited 2015)

Lundqvist B, *Standardization under EU Competition Rules and US Antitrust Laws: The Rise and Limits of Self-Regulation* (Edward Elgar Publishing Limited 2014)

Lundqvist B, 'Standardization for the Digital Economy: The Issue of Interoperability and Access Under Competition Law' (2017) 62(4) *The Antitrust Bulletin* 710

Mair C, 'Taking Technological Infrastructure Seriously' (2016) 32 *Utrecht J. Int'l & Eur. L.* 59

Ohana G, Biddle CB, 'The Disclosure of Patents and Licensing Terms in Standards Development' in Jorge L. Contreras (ed), *The Cambridge handbook of technical standardization law: competition, antitrust, and patents* (Cambridge University Press 2018)

Pohlmann T, Blind K, 'Landscaping study on Standard Essential Patents (SEPs)' (2016) IPLYTICS for European Commission

Seville C, *EU Intellectual Property Law and Policy* (Edward Elgar Publishing Limited 2016)

Simcoe TS, Shampine AL, 'Economics of Patents and Standardization: Network Effects, Hold-up, Hold-out, Stacking' in Jorge L. Contreras (ed), *The Cambridge handbook of technical standardization law: competition, antitrust, and patents* (Cambridge University Press 2018)

Shapiro C, 'Navigating the Patent Thicket: Cross Licenses, Patent Pools, and Standard Setting' in Adam B. Jaffe, Josh Lerner, Scott Stern (eds), *Innovation Policy and the Economy, Volume 1* (MIT Press 2001)

Šmejkal V, *Soutěžní politika a právo Evropské unie 1950-2015. Vývoj, mezníky, tendence a komentované dokumenty* (Leges 2015)

Thumm N, Gabison G, 'Patent Assertion Entities in Europe: Their impact on innovation and knowledge transfer in ICT markets' (2016) Europe Economics EUR 28145 (Joint Research Centre)

Vinje T, 'FRAND, hold-up and hold-out' in Dana Beldiman (ed), *Innovation, competition and collaboration* (Edward Elgar Publishin Limited 2015)

Wooldridge F, 'The essential facilities doctrine and Magill II: the decision of the ECJ in Oscar Bronner' (1999) 2 Intellectual Property Quarterly 256

Zimmeren E, 'IP coordination models: revealing some of the "magic" behind patent pools and clearinghouses?' in Thomas Riis (ed), *User Generated Law: Re-constructing Intellectual Property Law in the Knowledge Society* (Edward Elgar Publishing 2016)

2. Seznam použitých právních předpisů

Konsolidované znění Smlouvy o fungování Evropské unie [2012] OJ C 326/12 (SFEU),

Listina základních práv Evropské unie [2012] OJ C326/391

Nářízení Komise (EU) č. 316/2014 ze dne 21.3.2014 o použití čl. 101 odst. 3 Smlouvy o fungování Evropské unie na kategorie dohod o převodu technologií [2014] OJ L93/17 (TTBER)

Nářízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1257/2012 ze dne 17. 12. 2012 kterým se provádí posílená spolupráce v oblasti vytvoření jednotné patentové ochrany [2012] OJ L361/1

Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1025/2012 ze dne 25.10.2012 o evropské normalizaci [2012] OJ L316/12

Nařízení Komise (EU) č. 316/2014 ze dne 21.3.2014 o použití čl. 101 odst. 3 Smlouvy o fungování Evropské unie na kategorie dohod o převodu technologií [2014] OJ L93/17

Nařízení Komise (EU) č. 1217/2010 ze dne 14.12.2010 o použití čl. 101 odst. 3 Smlouvy o fungování Evropské unie na některé kategorie dohod o výzkumu a vývoji [2010] OJ L335/36

Nařízení Komise (EU) č. 1218/2010 ze dne 14.12.2010 o použití čl. 101 odst. 3 Smlouvy o fungování Evropské unie na některé kategorie specializačních dohod [2010] OJ L335/43

3. Seznam použité judikatury a stanovisek GA

C-238/87 *AB Volvo v Erik Veng (UK) Ltd.* [1988] ECR 6211

T-432/05 *EMC Development AB* [2010] ECR II-01629

C-170/13 *Huawei Technologies Co. Ltd v. ZTE Corp. a ZTE Deutschland GmbH* [2015] ECLI:EU:C:2015:477

C-170/13 *Huawei Technologies Co. Ltd v. ZTE Corp. a ZTE Deutschland GmbH* [2015] ECLI:EU:C:2014:2391, Stanovisko Generálního Advokáta Watheleta

C-418/01 *IMS Health GmbH & Co. KG v. NDC Health GmbH & Co. KG* [2004] ECR I-5039

Independent Television Publications Ltd. v. Time Out Ltd. [1984] FSR 64

T-111/96 *ITT Promedia v. Commission* [1998] ECLI:EU:T:1998:183

T-201/04 *Microsoft Corp. V. Commission* [2007] ECR II-3601

C-24/67 *Parke, Davis & Company v Probel a další* [1968] ECR 55

T-119/09 *Protégé International v. Commission* [2012] ECLI:EU:T:2012:421

C-241/91P a C-242/91P *Radio Telefis Eireann a Independent Television Publications Ltd. V EC Commission („Magill“)* [1995] ECR I-743, [1995] 4 CMLR 718

4. Seznam použitých rozhodnutí Komise

EMC Development (COMP/F-2/38.401) Rozhodnutí Komise o zamítnutí stížnosti v řízení o porušení hospodářské soutěže SG-Greffe D/205249 [2005]

Google/Motorola Mobility (COMP/M.6381) Rozhodnutí Komise ze dne 13.2.2012 [2012] C(2012) 1068

Motorola (Comp/AT.39985) Rozhodnutí Komise ze dne 29.4.2014 [2014] C(2014) 2892 final

Rambus (COMP/38.636) Souhrnná zpráva o rozhodnutí Komise 2010/C 30/09 [2010] OJ C 30/17

Samsung (Comp/AT.39939) Rozhodnutí Komise ze dne 29.4.2014 [2014] C(2014) 2891 final

5. Dokumenty Komise

Komise, 'Antitrust: Commission closes formal proceedings against Qualcomm' (press release) MEMO/09/516

Komise, 'Antitrust: Commission initiates formal proceedings against Qualcomm' (press release) MEMO/07/389

Komise, 'Antitrust: Commission welcomes ICom's public FRAND declaration (press release)' MEMO/09/549;

Komise, 'Intellectual Property Rights and Standardization (Communication from the European Commission)' COM (92) 445 final

Komise, 'Modernising ICT Standardisation in the EU – The Way Forward (White paper)' COM(2009) 324 final

Komise, 'Patents and Standards – A Modern Framework for Standardisation Involving Intellectual Property Rights' (Summary Report, Public Consultation) ze dne 27. 10. 2015, dostupné z: <http://ec.europa.eu/growth/content/public-consultation-patents-and-standards-modern-framework-standardisation-involving_en>

Komise, 'Setting out the EU approach to Standard Essential Patents' (Communication from the Commission to the European Parliament, the Council and the European Economic and Social Committee) COM(2017) 712 final

Komise, 'Standard Essential Patents (Occasional discussion papers by the Competition policy brief DG of the European Commission)' Issue 8/2014, dostupné z: <http://ec.europa.eu/competition/publications/cpb/2014/008_en.pdf>

Sdělení Komise 2011/C 11/01 ze dne 14.1.2011 Pokyny k použitelnosti článku 101 Smlouvy o fungování Evropské unie na dohody o horizontální spolupráci [2011] OJ C11/1

Sdělení Komise 2014/C 89/03 ze dne 28.3.2014 Pokyny k použitelnosti článku 101 Smlouvy o fungování Evropské unie na dohody o převodu technologií [2014] OJ C89/3

Sdělení Komise 2009/C 45/02 ze dne 24.2.2009 Pokyny k prioritám Komise v oblasti prosazování práva při používání článku 82 Smlouvy o ES na zneužívající chování dominantních podniků vylučující ostatní soutěžitele [2009] OJ C45/7

6. Seznam ostatních zdrojů

ETSI, 'ETSI Intellectual Property Rights Policy' (Annex 6: Rules of Procedure, 29.11.2011), dostupné z: <<http://www.etsi.org/images/files/IPR/etsi-ipr-policy.pdf>>

IEEE, 'IEEE-SA Standards Board Bylaws' (Approved by the IEEE-SA Board of Governors; Prosinec 2017), dostupné z: <http://standards.ieee.org/develop/policies/bylaws/sb_bylaws.pdf>

ITU, ‘Guidelines for Implementation of the Common Patent Policy for ITU-T/ITU-R/ISO/IEC‘ (ed 3.0 second revision, 26.6.2015), dostupné z: <https://www.itu.int/dms_pub/itu-t/oth/04/04/T04040000010004PDFE.pdf>

Wright JD, ‘SSOs Frand, and Antitrust: Lessons From the Economics of Incomplete Contracts‘ (Center for the Protection of Intellectual Property Inaugural Academic Conference, Arlington, 12.9.2013), dostupné z:

<https://www.ftc.gov/sites/default/files/documents/public_statements/ssos-frand-and-antitrust-lessons-economics-incomplete-contracts/130912cpip.pdf>

Soutěžněprávní aspekty technické standardizace, užívání a ochrany práv duševního vlastnictví

Abstrakt

Předkládaná práce se zabývá vzájemným vztahem práva duševního vlastnictví a soutěžního práva v kontextu technické standardizace – tj. procesu, který představuje významné ohnisko potencionálních střetů těchto dvou právních odvětví. Na pozadí technické standardizace je analyzováno, jakým způsobem soutěžněprávní regulace ovlivňuje výkon subjektivních práv vlastníků duševního vlastnictví, přičemž cílem této diplomové práce je posoudit, zda právní úprava, ze které tato regulace vyplývá, vykazuje potřebnou míru právní jistoty a zda se uplatní bez rozdílu na všechny typy tržních subjektů, nebo jestli ve vztahu k některým z nich vykazuje určité odchylky. Pozornost je zejména věnována soutěžněprávním aspektům samotného vzniku technických standardů v prostředí informačních a komunikačních technologií a vybraným rizikům spojeným s užíváním či ochranou práv duševního vlastnictví ve vztahu k čl. 101 a čl. 102 SFEU.

První kapitola obecně vymezuje pojem technického standardu, představuje rozlišení mezi *de facto* a *de iure* standardy, popisuje způsob jejich vzniku a analyzuje možné dopady procesu technické standardizace na hospodářskou soutěž, zejm. s ohledem na čl. 101 SFEU. V návaznosti na potencionální rizika spojená s procesem technické standardizace jsou následně analyzovány podmínky tzv. bezpečného přístavu pro standardizační dohody.

Druhá kapitola se věnuje rizikům, která mohou užívání a ochrana práv duševního vlastnictví představovat ve vztahu k čl. 102 SFEU, tj. za jakých okolností může např. odmítnutí poskytnout licenci, vymáhání nepřiměřených poplatků nebo výkon práva na soudní ochranu představovat zneužití dominantního postavení. V tomto ohledu je věnována náležitá pozornost institutu FRAND závazků – nástroji konstruovanému za účelem zajištění volného přístupu k technickým standardům, ale dílem i za účelem ochrany vlastníků práv duševního vlastnictví.

Třetí kapitola rozebírá rizika spojená s užíváním práv duševního vlastnictví v kontextu technické standardizace ve vztahu k čl. 101 SFEU. Prostor je zejména věnován soutěžním aspektům licenčních smluv a dohod o převodu práv duševního vlastnictví v návaznosti na implementaci přijatého standardu. Detailněji je analyzován systém blokových výjimek pro některé dohody o převodu technologií, dohody o výzkumu a vývoji a specializační dohody. Pozornost je rovněž věnována souhrnnému licencování práv duševního vlastnictví v rámci tzv. patentových poolů.

V závěru diplomové práce jsou shrnuty dílčí poznatky ze všech výše uvedených kapitol a čtenáři se nabízí zhodnocení právního rámce pro soutěžněprávní regulaci práv duševního vlastnictví s ohledem na právní jistotu, kterou daná právní úprava vykazuje. Konečně v závěru je rovněž shrnuto, jaké odchylky předmětná regulace vykazuje ve vztahu k některým typům tržních subjektů, zejm. pak tzv. nevyrábějícím subjektům.

Klíčová slova: soutěžní právo, duševní vlastnictví, technická standardizace

Competition law aspects of technical standardization, use and protection of intellectual property rights

Abstract

The thesis deals with mutual relationship between intellectual property law and competition law in the context of technical standardization – i.e. process which gives rise to a significant number of potential conflicts between the two legal areas. It is analysed, in the context of technical standardization, in what way are subjective rights of intellectual property right owners limited by competition law regulation. It falls within the ambit of this thesis to evaluate whether respective legal framework fulfils necessary requirements on legal certainty and whether it is applied in the same manner to each undertaking, or if there are any discrepancies as to the application of the legal framework dependent on the kind of the undertaking. This thesis particularly concerns with competition law aspects of standardization in information and communication technology sector and selected issues related to use or protection of intellectual property rights in connection to article 101 and 102 TFEU.

First chapter explains what the term technical standard entails, introduces *de facto* and *de jure* standards, describes the process of their creation and analyses potential effects of this process on the competition, with respect to article 101 TFEU. In connection to potential risks that technical standardization represents it is further analysed what conditions must be fulfilled for the standardization agreement to fall within the so-called safe harbour.

Second chapter deals with other risks that can arise from using or protecting intellectual property rights, especially with respect to article 102 TFEU, i.e. in what circumstances can for example refusal to grant a license, enforcement of excessive licensing fees or exercising right to judicial protection be regarded as abuse of dominance. In that context, special attention is given to the concept of FRAND commitments – a legal tool construed to ensure that the free access to a standard is provided but in part also to protect intellectual property owners.

Third chapter deals with risks arising from use of intellectual property rights in the context of technical standardization and the article 101 TFEU. The focus is especially given to competition law aspects of licensing agreements or assignment agreements following implementation of technical standard. Detailed analysis is given with respect to the system of block exemptions for some technology transfer agreements, research and development agreements and specialization agreements. The issue of collective licensing within so called patent pools is also closely described.

The conclusion summarizes all relevant findings from all abovementioned chapters and final evaluation of the legal framework for competition law regulation of intellectual property rights is offered to the reader, especially with due regard to question of legal certainty. Finally, it is also summed up what discrepancies the concerned regulation maintains towards some of the undertakings, especially with respect to non-practicing entities.

Key words: competition law, intellectual property, technical standardization